

Türkiye-Makedonya Karşılıklı Dış Ticaret Analizi

Hazırlayan: Dr. Metin Gürler

Mart 2022

İçindekiler

Tablo listesi.....	3
Giriş.....	4
1. Türkiye ve Kuzey Makedonya'nın dış ticareti.....	6
1.1. Türkiye'nin dış ticareti	6
1.2. Kuzey Makedonya'nın dış ticareti	7
2. Türkiye ve Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatının sektörel kısımları	10
2.1. Türkiye'nin küresel ithalatının sektörel kısımları	10
2.2. Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatının sektörel kısımları	13
3. Türkiye ve Kuzey Makedonya'nın dış ticaretinin RCA analizi	15
3.1. Türkiye'nin küresel ithalatının RCA analizi	16
3.2. Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatının RCA analizi.....	18
4. Türkiye ve Kuzey Makedonya'nın en çok küresel ithalat yaptığı ilk 30 ürün	19
4.1. Türkiye'nin en çok küresel ithalat yaptığı ilk 30 ürün.....	19
4.2. Kuzey Makedonya'nın en çok küresel ithalat yaptığı ilk 30 ürün	21
5. Ortalama sektörel tarife oranları.....	25
5.1. Kuzey Makedonya'nın ithalatta uyguladığı tarife oranları	25
5.2. Türkiye'nin ithalatta uyguladığı tarife oranları.....	26
6. Ortalama ithalat mesafesi	28
7. Ticaret Anlaşmaları.....	29

Tablo listesi

Tablo 1. Yıllara göre Türkiye'nin dış ticareti	6
Tablo 2. Kuzey Makedonya'nın makroekonomik göstergeleri	7
Tablo 3. Kuzey Makedonya'nın dış ticareti.....	8
Tablo 4. Kuzey Makedonya ithalatının ülkelere göre dağılımı (2020).....	9
Tablo 5. Kuzey Makedonya ihracatının ülkelere göre dağılımı (2020)	10
Tablo 6. Türkiye'nin küresel ithalatının sektörel kırılımı (2020, milyon \$)	12
Tablo 7. Tablo 6'da yer alan başlıkların açıklamaları.....	13
Tablo 8. Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatının sektörel kırılımı (2020, milyon \$)	14
Tablo 9. Tablo 8'de yer alan başlıkların açıklamaları.....	15
Tablo 10. Yıllara göre Türkiye'nin ve Kuzey Makedonya'nın ihracatında rekabetçi ürün sayıları.....	16
Tablo 11. Türkiye'nin küresel ithalatının RCA analizi	17
Tablo 12. Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatının RCA analizi.....	19
Tablo 13. Türkiye'nin en çok küresel ithalat yaptığı ilk 30 ürün.....	20
Tablo 14. Tablo 13'de yer alan ürünlerin açıklamaları	21
Tablo 15. Kuzey Makedonya'nın en çok küresel ithalat yaptığı ilk 30 ürün	23
Tablo 16. Tablo 15'de yer alan ürünlerin açıklamaları	24
Tablo 17. Kuzey Makedonya'nın ithalatta uyguladığı tarife oranlarının sektörel dağılımı.....	26
Tablo 18. Türkiye'nin ithalatta uyguladığı tarife oranlarının sektörel dağılımı	27
Tablo 19. Türkiye ve Kuzey Makedonya sektörel ithalatının ortalama mesafesi.....	28
Tablo 20. Türkiye ve Kuzey Makedonya'nın imzaladığı Ticaret Anlaşmaları (STA ve Gümrük Birliği)...	29

Giriş

Kuzey Makedonya, Türkiye ile tarihi geçmişi ve coğrafi yakınlığının yanı sıra 2021 yılında 2,07 milyon nüfusu, 13,9 milyar doları aşan milli geliri ve 6.700 doları aşan kişi başına düşen milli geliri ile Türk ihracatçıları için cazip pazarlardan birisidir. Aynı şekilde, Türkiye de 2021 yılında 85 milyona yaklaşan nüfusu, 802,7 milyar doları aşan milli geliri, 9.539 doları aşan kişi başına düşen milli geliri ve 2021 yılındaki %11'lik bir büyüme performansı ile Kuzey Makedonyalı ihracatçılar için oldukça cazip bir pazar konumundadır. İki ülke arasında 1 Eylül 2000 tarihinden itibaren yürürlükte olan Serbest Ticaret Anlaşmasının olması da iki ülke arasındaki dış ticaretin arttırılmasında önemli bir itici güç olacaktır.

T.C. Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi verilerine göre 2021 yılsonu itibarı ile Türkiye'de faaliyette bulunan toplam yabancı firma sayısı 76.737 olurken, bunların 179 tanesi Kuzey Makedonya sermayeli firmalardır. Bu firmaların Türkiye'deki Doğrudan Yabancı Yatırımları (DYY) toplamı yaklaşık 3 milyon dolardır. TCMB verilerine göre Türk firmaları 2002-2021 döneminde yurtdışında toplam 55 milyar dolarlık yatırım gerçekleştirirken, bunun yaklaşık 194 milyon dolarlık kısmını Kuzey Makedonya'ya yapmışlardır. Türk firmaları, 2021 yılında Kuzey Makedonya'ya yaklaşık 27 milyon dolarlık DYY yapmışlardır. Buna karşılık Türkiye'de 2020 yılında 11 Kuzey Makedonya firması yaklaşık 1,5 milyon TL tutarında, 2021 yılında ise 13 firma yaklaşık 11,2 milyon TL'lik yabancı sermaye ile kurulmuştur.

İki ülke arasında ticaretin hedeflenen düzeye ulaşması için yapılabilecek girişimler sıralanmak istenirse:

- Her iki tarafın firmaları diğer ülkede yatırımlarını arttırmalı, böylece hedef pazara daha yakın olunacak ve pazara yönelik stratejiler daha doğru belirlenecektir,
- Her iki ülke firmalarının birlikte iş yapabilecekleri alanlar tespit edilebilir; böylece Türk ihracatçısı hem bu pazara açılmış olur, hem de teknoloji transferi ve yaparak öğrenme (Learning by Doing) sayesinde ileride kendi teknolojisini üretecek duruma gelebilir ve diğer pazarlarda da rakiplerine göre rekabet üstünlüğü kazanmış olur,
- Pandemi ile birlikte kendisine yeni tedarik merkezi arayan Kuzey Makedonya firmalarına Türkiye'nin alt yapısı ve becerili işgücü ile iyi bir alternatif olduğu ve üretim üssü olduğu anlatılabilir, ayrıca artan lojistik maliyetleri nedeni ile Kuzey Makedonya gibi birçok pazara yakın olan Türkiye iyi bir üretim ve dağıtım merkezi olacaktır,
- Türk firmaları içinde özellikle katma değeri yüksek ürün ihracatı yapan firmalarımız, Kuzey Makedonya'da Kuzey Makedonya firmaları ile veya tek başlarına yatırım yapabilirler, böylece bu pazara ve AB pazarına yönelik üretim Kuzey Makedonya içinde gerçekleşebilir, bu yeni oluşumun hammadde ve ara mal ihtiyacı ise Türkiye'den karşılanabilir,
- Türk ihracatçıları Doğu Avrupa'da (Balkanlar'da) yer alan ve AB ile aralarında Serbest Ticaret Anlaşması & Ekonomik Entegrasyon Anlaşması olan Kuzey Makedonya'ya yatırım yapabilir ve bu ülkeye uygulanan tarife indirimlerinden Menşe Şahadetnamesi (Certificate of Origin) kuralına da uyarak faydalanabilirler, bu firmalarımızın hammadde ve ara mal ihtiyacı ise Türkiye'den karşılanabilir böylece hem Kuzey Makedonya'ya hem de AB'ye ihracat dolaylı da olsa artmış olur,
- Halihazırda 85 milyona yaklaşan nüfusuyla (nominal olarak) 19. en büyük ekonomi olan Türkiye, Cumhuriyetin 100. yılı olan 2023 yılına kadar ilk on ekonomi arasına girmeyi hedeflemektedir. Türkiye'nin elverişli coğrafi konumu, pandemi döneminde bile büyüeyebilen birkaç ekonomiden birisi olması (2021 yılı büyüme oranı %11), geniş orta sınıfı, ortanca yaşı 32 olan genç nüfusu ve güçlü girişimci ruhu, yatırım ortamını olumlu etkilemektedir. Dünyanın en büyük ve en tanınmış markalarından bazılarının da aralarında olduğu toplamda 174,2 milyar

dolarlık yatırım gerçekleştiren 76.737 yabancı sermayeli firma Türkiye'de faaliyet göstermektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Yatırım Ofisi).

- Kuzey Makedonya pazarı sektörel kırılımda incelenmelidir; ülkenin ithalatında ağırlığı olan, ancak pazar payımızın düşük olduğu sektörler özelinde stratejiler belirlenmelidir,
- Kuzey Makedonya pazarı ürün kırılımında incelenmelidir; ülkenin ithalatında ağırlığı olan, ancak pazar payımızın düşük olduğu ürünler özelinde stratejiler belirlenmelidir,
- Kuzey Makedonya pazarına ara sıra ihracat yapan, daha önce yapmış ancak mevcut durumda yapmayan ve bu pazara hiç ihracat yapmamış ancak başka pazarlara ihracat yapan firmalarımıza yönelik bir anket çalışması yapılabilir; böylece ihracat yapmada bu pazarda sorun yaşayan firmalarımızın sorunları tespit edilebilir ve bu sorunları çözmeye yönelik çalışmalar yapılabilir,
- Kuzey Makedonya pazarına sürekli ihracat yapan firmalarımız ile kesintili ihracat yapan ve bu pazara hiç ihracat yapmamış ancak başka pazarlara ihracat yapan firmalarımız birlikte bir çalışma yapılabilir. Böylece, pazarı iyi bilen ihracatçılarımız diğer firmalarımıza mentorluk yapılabilir.

Bu çalışma, iki ülke arasındaki dış ticaretin artırılması amacıyla yönelik mal ticareti analizini içermektedir. Çalışmada, iki ülkenin de hizmet sektörü dış ticareti analizi yapılmamıştır.

1. Türkiye ve Kuzey Makedonya'nın dış ticareti

1.1. Türkiye'nin dış ticareti

Tablo 1'de yıllara göre Türkiye'nin dış ticareti ile ilgili göstergeler yer almaktadır. Küresel ithalat 2001 yılında 6,3 trilyon dolar olarak gerçekleşirken, bu ithalatın %0,7'sine denk gelen 41,4 milyar dolarını Türkiye gerçekleştirmiştir. Küresel ithalat 2021 yılında 22 trilyon dolara yükselirken, bu ithalatın %1,2'sine denk gelen 271,4 milyar dolarını Türkiye gerçekleştirmiştir. Yıllar içerisinde sanayileşme yolunda büyük adımlarla ilerleyen Türkiye, ihtiyaç duyulan enerjinin ağırlıklı olarak ithal edilmesi ile ithalatında büyük artış gözlemlenmiştir. Son yıllardaki enerji alanındaki alternatif kaynak arayışlarına verilen destekler ve milli enerji kaynak sayısının artırılması için yapılan çalışmalar ileride muhakkak olumlu sonuçlar verecektir.

Küresel ihracat 2001 yılında 6,3 trilyon dolar olarak gerçekleşirken, bu ihracatın %0,51'ine denk gelen 31,3 milyar dolarını Türkiye gerçekleştirmiştir. Küresel ihracat 2021 yılında 21,8 trilyon dolara yükselirken, bu ihracatın %1,03'üne denk gelen 225,3 milyar dolarını Türkiye gerçekleştirmiştir. Son yıllarda ve özellikle de pandemi sonrası dönemde alternatif tedarik arayışında olan ülkeler için Türkiye güvenilir bir alternatif olarak öne çıkmış, bu gelişmeler ihracatımıza da olumlu yansımıştır. Yıllar içerisinde Türkiye, dış ticaret hacmini ve uluslararasılaşma için bir gösterge olan ticari dışa açıklık endeksinde sürekli bir yükseliş eğilimi göstermiştir. Türkiye, küresel tedarik ve değer zincirindeki konumunu her yıl arttırmayı başarmıştır.

Tablo 1. Yıllara göre Türkiye'nin dış ticareti

Yıl	Küresel ithalat (milyar \$, CIF)	Türkiye'nin ithalatı (milyar \$, CIF)	Türkiye'nin ithalatının payı (CIF, %)	Küresel ihracat (milyar \$, FOB)	Türkiye'nin ihracatı (milyar \$, FOB)	Türkiye'nin ihracatının payı (FOB, %)	Dış ticaret hacmi (milyar \$)	Dış ticaret dengesi (milyar \$)	GSYİH(\$)	Ticari Dışa Açıklık Endeksi
2001	6.301	41,4	%0,7	6.127	31,3	%0,51	72,7	-10,1	201,8	%36,1
2002	6.605	51,3	%0,8	6.424	35,8	%0,56	87,0	-15,5	240,3	%36,2
2003	7.709	69,3	%0,9	7.489	47,3	%0,63	116,6	-22,1	314,6	%37,1
2004	9.396	97,5	%1,0	9.097	63,1	%0,69	160,7	-34,4	408,9	%39,3
2005	10.617	116,8	%1,1	10.342	73,5	%0,71	190,3	-43,3	506,3	%37,6
2006	12.267	139,6	%1,1	11.955	85,5	%0,72	225,1	-54,0	557,1	%40,4
2007	14.111	170,1	%1,2	13.784	107,3	%0,78	277,3	-62,8	681,3	%40,7
2008	16.348	202,0	%1,2	15.966	132,0	%0,83	334,0	-69,9	770,5	%43,3
2009	12.629	140,9	%1,1	12.342	102,1	%0,83	243,1	-38,8	649,3	%37,4
2010	15.338	185,5	%1,2	15.094	113,9	%0,75	299,4	-71,7	777,0	%38,5
2011	18.372	240,8	%1,3	18.144	134,9	%0,74	375,7	-105,9	838,8	%44,8
2012	18.522	236,5	%1,3	18.398	152,5	%0,83	389,0	-84,1	880,6	%44,2
2013	18.867	260,8	%1,4	18.855	161,5	%0,86	422,3	-99,3	957,8	%44,1
2014	18.926	251,1	%1,3	18.859	166,5	%0,88	417,6	-84,6	939,0	%44,5
2015	16.567	207,2	%1,3	16.413	143,8	%0,88	351,1	-63,4	864,3	%40,6
2016	16.070	198,6	%1,2	15.927	142,6	%0,90	341,2	-56,0	869,7	%39,2
2017	17.787	233,8	%1,3	17.564	157,0	%0,89	390,8	-76,8	859,0	%45,5
2018	19.664	223,0	%1,1	19.327	167,9	%0,87	391,0	-55,1	778,5	%50,2
2019	19.082	210,3	%1,1	18.738	180,9	%0,97	391,2	-29,5	761,0	%51,4
2020	17.706	219,5	%1,2	17.503	169,7	%0,97	389,2	-49,9	720,0	%54,1
2021	22.043	271,4	%1,2	21.818	225,3	%1,03	496,7	-46,1	802,7	%61,9

Kaynak: TradeMap

1.2. Kuzey Makedonya'nın dış ticareti

Tablo 2'de Kuzey Makedonya'nın makroekonomik göstergeleri görülmektedir. Kuzey Makedonya, 2008 yılında yaklaşık 4 milyar dolarlık ihracat yaparken, 6,9 milyar dolarlık ithalat yapmıştır. Kuzey Makedonya her yıl dış ticaret açığı veren bir ülke olup son yıllarda açığın azaldığı görülmektedir. Ülkenin dış ticaret hacmi 10,9 milyar dolar olurken, ticari açıklık endeksi ise 1 den büyük olmuştur. Kuzey Makedonya milli gelirinden daha fazla dış ticarete sahiptir.

Kuzey Makedonya, 2020 yılında yaklaşık 6,6 milyar dolarlık ihracat yaparken, 8,7 milyar dolarlık ithalat yapmıştır. Ülkenin dış ticaret hacmi 15,3 milyar dolar olurken, ticari açıklık endeksi ise 1 den büyük olmuştur. Kuzey Makedonya, 2021 yılında yaklaşık 8,5 milyar dolarlık ihracat yaparken, 9,9 milyar dolarlık ithalat yapmıştır. Ülkenin dış ticaret hacmi 18,4 milyar dolar olurken, ticari açıklık endeksi ise 1 den büyük olmuştur. Ülke milli gelirinin büyük kısmını dış ticaretten sağlamaktadır.

Tablo 2. Kuzey Makedonya'nın makroekonomik göstergeleri

Yıl	İhracat (milyon \$)	İthalat (milyon \$)	Dış Ticaret Dengesi (milyon \$)	Dış Ticaret Hacmi (milyon \$)	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı (%)	GSYİH (milyon \$)	Ticari Dış Açıklık Endeksi	Nüfus
2008	3.991	6.883	-2.892	10.874	%58,0	9.910	%109,7	2.048.619
2009	2.708	5.073	-2.365	7.781	%53,4	9.402	%82,8	2.052.722
2010	3.351	5.474	-2.123	8.825	%61,2	9.407	%93,8	2.057.284
2011	4.478	7.027	-2.549	11.505	%63,7	10.495	%109,6	2.059.794
2012	4.015	6.522	-2.507	10.537	%61,6	9.745	%108,1	2 062 294
2013	4.299	6.620	-2.321	10.919	%64,9	10.818	%100,9	2 065 769
2014	4.969	7.301	-2.332	12.270	%68,1	11.362	%108,0	2 069 172
2015	4.536	6.427	-1.891	10.963	%70,6	10.065	%108,9	2 071 278
2016	4.790	6.758	-1.968	11.548	%70,9	10.672	%108,2	2 073 702
2017	5.668	7.723	-2.055	13.391	%73,4	11.307	%118,4	2 075 301
2018	6.911	9.050	-2.139	15.961	%76,4	12.683	%125,8	2 077 132
2019	7.189	9.471	-2.282	16.660	%75,9	12.606	%132,2	2 076 255
2020	6.635	8.710	-2.075	15.345	%76,2	12.264	%125,1	2 068 808
2021	8.523	9.916	-1.393	18.440	%86,0	13.869	%133,0	1.832.696

Kaynak: DTÖ/WTO, Dünya Bankası, Kuzey Makedonya Devlet İstatistik Ofisi

Tablo 3'de Kuzey Makedonya'nın dış ticaretinin küresel ticaret içindeki payı görülmektedir. Kuzey Makedonya, 2001 yılındaki 6,3 trilyon dolarlık küresel ithalatın %0,027'sine denk gelen 1,7 milyar dolarlık ithalat yaparken, 6,13 trilyon dolarlık küresel ihracatın ise %0,019'una denk gelen 1,16 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. Kuzey Makedonya, 2020 yılındaki 17,7 trilyon dolarlık küresel ithalatın %0,049'una denk gelen 8,7 milyar dolarlık ithalat yaparken, 17,5 trilyon dolarlık küresel ihracatın ise %0,038'ine denk gelen 6,6 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir.

Küresel ithalat 2001-2020 döneminde yaklaşık %181 artarken, küresel ihracat ise %186 artmıştır. Aynı dönemde Kuzey Makedonya ithalatı yaklaşık %416 artarken, küresel ihracat ise %474 artmıştır. Açıkça görülmektedir ki Kuzey Makedonya dış ticareti küresel ticaretten daha hızlı artış göstermiştir.

Tablo 3. Kuzey Makedonya'nın dış ticareti

Yıl	Küresel ithalat (1.000\$, CIF)	Kuzey Makedonya ithalatı (1.000\$, CIF)	Kuzey Makedonya ithalatının payı (%)	Küresel ihracat (1.000\$, FOB)	Kuzey Makedonya ihracatı (1.000\$, FOB)	Kuzey Makedonya ihracatının payı (%)
2001	6.300.731.248	1.687.600	%0,027	6.126.958.001	1.155.068	%0,019
2002	6.604.874.353	1.995.156	%0,030	6.423.599.830	1.115.527	%0,017
2003	7.709.359.849	2.299.921	%0,030	7.489.201.365	1.363.252	%0,018
2004	9.396.400.825	2.903.435	%0,031	9.097.004.178	1.673.487	%0,018
2005	10.616.781.891	3.227.998	%0,030	10.342.402.741	2.041.265	%0,020
2006	12.266.576.010	3.762.715	%0,031	11.954.924.658	2.400.715	%0,020
2007	14.110.786.014	5.227.576	%0,037	13.783.912.397	3.356.248	%0,024
2008	16.348.082.429	6.851.672	%0,042	15.966.082.769	3.978.231	%0,025
2009	12.629.271.291	5.043.115	%0,040	12.342.453.411	2.691.528	%0,022
2010	15.338.445.302	5.474.485	%0,036	15.094.126.364	3.351.429	%0,022
2011	18.371.717.513	7.027.162	%0,038	18.143.786.902	4.478.313	%0,025
2012	18.522.061.933	6.522.388	%0,035	18.398.323.967	4.015.403	%0,022
2013	18.866.726.961	6.619.586	%0,035	18.855.390.855	4.298.766	%0,023
2014	18.926.327.356	7.301.343	%0,039	18.858.563.972	4.964.132	%0,026
2015	16.566.800.341	6.426.767	%0,039	16.412.910.145	4.530.076	%0,028
2016	16.069.826.806	6.757.023	%0,042	15.926.878.233	4.784.605	%0,030
2017	17.787.492.777	7.730.127	%0,043	17.564.178.367	5.682.803	%0,032
2018	19.663.682.297	9.051.677	%0,046	19.326.713.983	6.906.337	%0,036
2019	19.082.377.602	9.445.513	%0,049	18.737.613.360	7.195.141	%0,038
2020	17.706.134.564	8.709.069	%0,049	17.503.376.175	6.633.216	%0,038

Kaynak: TradeMap

Tablo 4'de Kuzey Makedonya ithalatının 2020 ve 2021 yıllarında ülkelere göre dağılımı görülmektedir. Kuzey Makedonya ithalatı 2021 yılında 2020 yılına göre yaklaşık %13,9 artış göstermiştir.

Kuzey Makedonya, 2020 yılında en çok ithalatı 1,4 milyar dolar ile Birleşik Krallık'tan yaparken bu ithalat toplam ithalatın %15,6'sını oluşturmuştur. Kuzey Makedonya, 2020 yılında ikinci sırada en çok ithalatı 928 milyon dolar ile Almanya'dan yaparken bu ithalat toplam ithalatın %10,7'sini oluşturmuştur. Kuzey Makedonya, 2020 yılında üçüncü sırada en çok ithalatı 676,7 milyon dolar ile Sırbistan'dan yaparken bu ithalat toplam ithalatın %7,8'ini oluşturmuştur.

Kuzey Makedonya, 2021 yılında en çok ithalatı 2,05 milyar dolar ile Birleşik Krallık'tan yaparken bu ithalat toplam ithalatın %20,7'sini oluşturmuştur. Birleşik Krallık'tan yapılan ithalat %51,1 artış göstermiştir. Kuzey Makedonya, 2021 yılında ikinci sırada en çok ithalatı 1,47 milyar dolar ile Almanya'dan yaparken bu ithalat toplam ithalatın %14,9'unu oluşturmuştur. Almanya'dan yapılan ithalat %58,8 artış göstermiştir. Kuzey Makedonya, 2021 yılında üçüncü sırada en çok ithalatı 1,03 milyar dolar ile Yunanistan'dan yaparken bu ithalat toplam ithalatın %10,4'ünü oluşturmuştur. Yunanistan'dan yapılan ithalat %99 artış göstermiştir.

Kuzey Makedonya, 2020 yılında Türkiye'den 445 milyon dolarlık ithalat yaparken bu ithalatın toplam ithalatı içindeki payı %5,1 olmuştur. Kuzey Makedonya, 2021 yılında Türkiye'den 570,6 milyon dolarlık ithalat yaparken bu ithalatın toplam ithalatı içindeki payı %5,8 olmuştur. Türkiye'den yapılan ithalat %28,2 artış göstermiştir.

Tablo 4. Kuzey Makedonya ithalatının ülkelere göre dağılımı (2020)

Ülke	İthalat (2020, milyon \$, CIF)	İthalat (2021, milyon \$, CIF)	Pay (2020, %)	Pay (2021, %)	Değişim (2020-2021, %)
Birleşik Krallık	1.358.360	2.052.087	%15,6	%20,7	%51,1
Almanya	928.033	1.473.618	%10,7	%14,9	%58,8
Yunanistan	516.064	1.026.779	%5,9	%10,4	%99,0
Sırbistan	676.693	952.016	%7,8	%9,6	%40,7
Türkiye	444.999	570.578	%5,1	%5,8	%28,2
Bulgaristan	353.760	516.957	%4,1	%5,2	%46,1
Macaristan	205.889	466.757	%2,4	%4,7	%126,7
Slovenya	157.823	434.122	%1,8	%4,4	%175,1
İtalya	387.759	317.626	%4,5	%3,2	-%18,1
Romanya	212.299	259.375	%2,4	%2,6	%22,2
Çin	599.565	205.284	%6,9	%2,1	-%65,8
Hırvatistan	106.570	157.440	%1,2	%1,6	%47,7
Polonya	243.513	151.240	%2,8	%1,5	-%37,9
Çekya	145.051	146.676	%1,7	%1,5	%1,1
Hollanda	134.866	144.311	%1,5	%1,5	%7,0
Avusturya	128.679	139.214	%1,5	%1,4	%8,2
Ukrayna	103.361	120.132	%1,2	%1,2	%16,2
Fransa	134.213	104.453	%1,5	%1,1	-%22,2
Slovakya	53.604	95.606	%0,6	%1,0	%78,4
İsviçre	96.149	92.128	%1,1	%0,9	-%4,2
Diğer ülkeler	1.721.819	490.036	%19,8	%4,9	-%71,5
Toplam ithalat	8.709.069	9.916.435	%100,0	%100,0	%13,9

Kaynak: TradeMap

Tablo 5'de Kuzey Makedonya ihracatının 2020 ve 2021 yıllarında ülkelere göre dağılımı görülmektedir. Kuzey Makedonya ithalatı 2021 yılında 2020 yılına göre yaklaşık %28,5 artış göstermiştir. Kuzey Makedonya'nın ithalatından çok ihracatı artmıştır.

Kuzey Makedonya, 2020 yılında en çok ihracatı 3,1 milyar dolar ile Almanya'ya yaparken bu ihracat toplam ihracatın %47,2'sini oluşturmuştur. Kuzey Makedonya, 2020 yılında ikinci sırada en çok ihracatı 523,2 milyon dolar ile Sırbistan'a yaparken bu ihracat toplam ihracatın %7,9'unu oluşturmuştur. Kuzey Makedonya, 2020 yılında üçüncü sırada en çok ihracatı 311,1 milyon dolar ile Bulgaristan'a yaparken bu ihracat toplam ihracatın %4,'sini oluşturmuştur.

Kuzey Makedonya, 2021 yılında en çok ihracatı 4,1 milyar dolar ile Almanya'ya yaparken bu ihracat toplam ihracatın %48,3'ünü oluşturmuştur. Almanya'ya yapılan ihracat %31,6 artış göstermiştir. Kuzey Makedonya, 2021 yılında ikinci sırada en çok ihracatı 390 milyon dolar ile Bulgaristan'a yaparken bu ihracat toplam ihracatın %4,6'sını oluşturmuştur. Bulgaristan'a yapılan ihracat %25,3 artış göstermiştir. Kuzey Makedonya, 2021 yılında üçüncü sırada en çok ihracatı 362,1 milyon dolar ile Sırbistan'a yaparken bu ihracat toplam ihracatın %4,2'sini oluşturmuştur. Sırbistan'a yapılan ihracat %30,8 düşüş göstermiştir.

Kuzey Makedonya, 2020 yılında Türkiye'ye 97,7 milyon dolarlık ihracat yaparken bu ihracatın toplam ihracatı içindeki payı %1,5 olmuştur. Kuzey Makedonya, 2021 yılında Türkiye'ye 201,5 milyon dolarlık ihracat yaparken bu ihracatın toplam ihracatı içindeki payı %2,4 olmuştur. Türkiye'ye yapılan ihracat %106,4 artış göstermiştir.

Tablo 5. Kuzey Makedonya ihracatının ülkelere göre dağılımı (2020)

Ülke	İhracat (2020, milyon \$)	İhracat (2021, milyon \$)	Pay (2020, %)	Pay (2021, %)	Değişim (2020-2021, %)
Almanya	3.128.533	4.118.038	%47,2	%48,3	%31,6
Bulgaristan	311.117	389.932	%4,7	%4,6	%25,3
Sırbistan	523.189	362.117	%7,9	%4,2	-%30,8
Macaristan	197.210	360.914	%3,0	%4,2	%83,0
Çin	163.685	359.605	%2,5	%4,2	%119,7
Yunanistan	200.337	336.889	%3,0	%4,0	%68,2
İtalya	163.936	224.957	%2,5	%2,6	%37,2
Slovenya	86.746	208.302	%1,3	%2,4	%140,1
Birleşik Krallık	162.438	202.780	%2,4	%2,4	%24,8
Türkiye	97.669	201.540	%1,5	%2,4	%106,4
ABD	49.743	177.987	%0,7	%2,1	%257,8
Çekya	71.357	147.731	%1,1	%1,7	%107,0
Slovakya	101.100	145.516	%1,5	%1,7	%43,9
Fransa	58.414	145.091	%0,9	%1,7	%148,4
İspanya	101.926	129.727	%1,5	%1,5	%27,3
Hırvatistan	93.350	117.928	%1,4	%1,4	%26,3
Hollanda	126.755	116.973	%1,9	%1,4	-%7,7
Romanya	120.810	114.168	%1,8	%1,3	-%5,5
Bosna Hersek	90.400	104.499	%1,4	%1,2	%15,6
İsviçre	43.923	98.416	%0,7	%1,2	%124,1
Diğer ülkeler	740.578	460.330	%11,2	%5,4	-%37,8
Toplam ihracat	6.633.216	8.523.440	%100,0	%100,0	%28,5

Kaynak: TradeMap

2. Türkiye ve Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatının sektörel kırılımı

Hedef pazarlara yönelik ihracat stratejileri belirlenirken, her sektöre göre ayrı strateji belirlenmesinde fayda görülmektedir. Hedef pazarlarda bazı sektörlerin daha fazla ağırlığa sahip olduğu görülmektedir. Her sektörde hedef pazardaki pazar payının hesaplanması ve pazar payının çok yüksek olduğu sektörler ayrı pazar payının az olduğu sektörler ise ayrı bir fiyat kırmadan yapılacak tanıtım ve pazarlamayı kapsayan bir ihracat stratejisi belirlenmesi gerekir.

ABD Uluslararası Ticaret İdaresi sitesinde Kuzey Makedonya pazarı için “enerji”, “ulaşım”, “bilgisayar ve bilgi teknolojisi ekipmanları”, “inşaat ve yapı malzemeleri”, “otel ve restoran ekipmanları/turizm”, “tarım” sektörleri, cazip sektörler olarak tanımlanmıştır.

Aynı şekilde Türkiye için de “sivil havacılık, teknoloji ve ekipman”, “elektrik enerjisi – yenilenebilir enerji, akıllı şebeke, enerji depolama, sivil nükleer”, “bilgi ve iletişim teknolojileri”, “medikal teknolojiler ve sağlık bilişimi”, “akıllı şehir teknoloji ekipmanları”, “ileri üretim”, “ulaşım teknolojisi ve ekipmanları”, “petrol ve gaz ekipmanları – LNG ve LNG Terminalleri, Upstream (yukarı akış), Downstream (aşağı akış) ve Midstream (orta akış) ve “tarım” sektörleri, cazip sektörler olarak tanımlanmıştır.

2.1. Türkiye'nin küresel ithalatının sektörel kırılımı

Tablo 6'da Türkiye'nin 2020 yılına ait küresel ithalatının sektörel kırılımı ve bu ithalatta Kuzey Makedonya'dan yapılan tedarik görülmektedir. Türkiye, 2020 yılında dünyadan 5.124 üründe (bazı ürünler birden çok sektörde yer almaktadır; toplamda 4.873 farklı 6'lı GTİP kodlu ürün söz konusudur)

219,5 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Türkiye bu ithalatın %0,06'sına denk gelen 131 milyon dolarlık kısmını ise Kuzey Makedonya'dan yapmıştır. Türkiye, Kuzey Makedonya'dan 2020 yılında toplamda 284 ürün (bazı ürünler birden çok sektörde yer almaktadır; toplamda 256 farklı 6'lı GTİP kodlu ürün söz konusudur) ithal etmiştir. Türkiye, 2021 yılında dünyadan 5.155 üründe (bazı ürünler birden çok sektörde yer almaktadır; toplamda 4.907 farklı 6'lı GTİP kodlu ürün söz konusudur) 271,4 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Türkiye bu ithalatın %0,07'sine denk gelen 201,5 milyon dolarlık kısmını ise Kuzey Makedonya'dan yapmıştır. Türkiye, Kuzey Makedonya'dan 2021 yılında toplamda 358 ürün (bazı ürünler birden çok sektörde yer almaktadır; toplamda 328 farklı 6'lı GTİP kodlu ürün söz konusudur) ithal etmiştir.

Türkiye'nin 2020 yılında toplamda Kuzey Makedonya'dan daha da ithal edebileceği 2.599 ürün tespit edilmiş olup, bu ürünlerdeki küresel ithalatı 124,5 milyar dolar olmuştur. Kuzey Makedonya, bu ürünlerde Türkiye dışındaki ülkelere 2,25 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir.

Türkiye, 2020 yılında dünyadan en çok ithalatı 987 üründe 41,9 milyar dolarlık ithalat yaptığı "Kimyevi Maddeler ve Mamulleri" sektöründe gerçekleştirmiştir. Türkiye, bu ithalatın %0,02'sine denk gelen yaklaşık 8,6 milyon dolarlık kısmını ise Kuzey Makedonya'dan tedarik etmiştir. Kuzey Makedonya'dan bu sektörde toplamda 34 ürün ithal edilmiştir. Türkiye'nin bu sektörde Kuzey Makedonya'dan daha da ithal edebileceği 410 ürün tespit edilmiş olup, bu ürünlerdeki küresel ithalatı 26,8 milyar dolar olmuştur. Kuzey Makedonya, bu ürünlerde Türkiye dışındaki ülkelere 324 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir.

Türkiye, 2020 yılında dünyadan ikinci sırada en çok ithalatı 59 üründe 26,6 milyar dolarlık ithalat yaptığı "Mücevher" sektöründe gerçekleştirmiştir. Türkiye, bu ithalatın %0,01'ine denk gelen yaklaşık 2,2 milyon dolarlık kısmını ise Kuzey Makedonya'dan tedarik etmiştir. Kuzey Makedonya'dan bu sektörde toplamda 1 ürün ithal edilmiştir. Türkiye'nin bu sektörde Kuzey Makedonya'dan daha da ithal edebileceği 9 ürün tespit edilmiş olup, bu ürünlerdeki küresel ithalatı 70 milyon dolar olmuştur. Kuzey Makedonya, bu ürünlerde Türkiye dışındaki ülkelere 6 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir.

Türkiye, 2020 yılında dünyadan üçüncü sırada en çok ithalatı 172 üründe 23 milyar dolarlık ithalat yaptığı "Otomotiv Endüstrisi" sektöründe gerçekleştirmiştir. Türkiye, bu ithalatın %0,05'ine denk gelen yaklaşık 11,4 milyon dolarlık kısmını ise Kuzey Makedonya'dan tedarik etmiştir. Kuzey Makedonya'dan toplamda 21 ürün ithal edilmiştir. Türkiye'nin bu sektörde Kuzey Makedonya'dan daha da ithal edebileceği 97 ürün tespit edilmiş olup, bu ürünlerdeki küresel ithalatı 17,5 milyar dolar olmuştur. Kuzey Makedonya, bu ürünlerde Türkiye dışındaki ülkelere 203 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir.

Türkiye, ürün sayısı bakımından en çok ithalatı 987 ürün ithal ettiği "Kimyevi Maddeler ve Mamulleri" sektöründe yaparken, ikinci sırada en çok ithalatı 500 ürün ithal ettiği "Tekstil ve Hammaddeleri" sektöründe, üçüncü sırada en çok ithalatı 444 ürün ithal ettiği "Makine ve Aksamları" sektöründe yapmıştır. Türkiye, ürün sayısı bakımından Kuzey Makedonya'dan en çok ithalatı 54 ürün ithal ettiği "Hazırgiyim ve Konfeksiyon" sektöründe yaparken, bu sektörde yaklaşık 570 milyon dolarlık ithalatı Kuzey Makedonya'dan yapmıştır. Türkiye, ikinci sırada en çok ithalatı 34 ürün ithal ettiği "Kimyevi Maddeler ve Mamulleri" sektöründe yaparken, üçüncü sırada en çok ithalatı 28 üründe 18,3 milyon dolarlık ithalatın yapıldığı "Elektrik Elektronik" sektöründe gerçekleştirmiştir. Türkiye, 2020 yılında bu sektörde 428 üründe 21,9 milyar dolarlık ithalat yapmıştır.

Tablo 6. Türkiye'nin küresel ithalatının sektörel kırılımı (2020, milyon \$)

Sektör	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]	[8]	[9]	[10]	[11]	[12]
Bilinmeyen/Gizli Ürünler	1	18.773		0,00	%0,0	%0,00	1	4	1	18.773	0	
Çelik	239	16.131	16	46,86	%6,7	%0,29	133	470	117	10.348	250	%2,4
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	136	1.477	5	8,03	%3,7	%0,54	84	89	79	1.052	70	%6,7
Demir ve Demir Dışı Metaller	288	9.805	15	2,91	%5,2	%0,03	153	89	138	4.896	25	%0,5
Deri ve Deri Mamulleri	91	987	5	0,50	%5,5	%0,05	60	34	55	829	30	%3,7
Diğer Sanayi Ürünleri	45	270	1	0,01	%2,2	%0,01	20	6	19	136	2	%1,8
Elektrik Elektronik	428	21.863	28	18,28	%6,5	%0,08	272	429	244	13.620	93	%0,7
Fındık ve Mamulleri	5	42		0,00	%0,0	%0,00	5	1	5	42	1	
Gemi, Yat ve Hizmetleri	25	951		0,00	%0,0	%0,00	7	0	7	78	0	%0,1
Halı	22	44	1	0,00	%4,5	%0,00	6	0	5	30	0	%0,2
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	290	1.653	54	0,57	%18,6	%0,03	246	505	192	608	173	%28,4
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	227	11.468	7	0,99	%3,1	%0,01	131	169	124	9.806	97	%1,0
İklimlendirme Sanayii	109	5.590	14	1,95	%12,8	%0,03	93	383	79	3.885	58	%1,5
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	987	41.930	34	8,60	%3,4	%0,02	444	1.652	410	26.807	324	%1,2
Kuru Meyve ve Mamulleri	24	614		0,00	%0,0	%0,00	21	1	21	546	1	%0,2
Madencilik Ürünleri	116	5.304	10	1,31	%8,6	%0,02	58	482	48	1.052	402	%38,2
Makine ve Aksamları	444	12.891	18	0,27	%4,1	%0,00	288	528	270	8.244	28	%0,3
Meyve Sebze Mamulleri	93	629	4	0,14	%4,3	%0,02	73	167	69	436	118	%27,0
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	323	4.329	14	1,57	%4,3	%0,04	173	72	159	2.219	53	%2,4
Mücevher	59	26.641	1	2,21	%1,7	%0,01	10	8	9	70	6	%8,3
Otomotiv Endüstrisi	172	23.012	21	11,38	%12,2	%0,05	118	1.139	97	17.532	203	%1,2
Savunma ve Havacılık Sanayii	160	5.251	10	0,04	%6,3	%0,00	86	20	76	329	2	%0,7
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	241	1.173	1	0,16	%0,4	%0,01	81	34	80	591	34	%5,7
Süs Bitkileri ve Mamulleri	16	41		0,00	%0,0	%0,00	9	22	9	40	22	%55,8
Tekstil ve Hammaddeleri	500	7.521	23	24,84	%4,6	%0,33	252	52	229	1.763	23	%1,3
Tütün	9	665		0,00	%0,0	%0,00	4	143	4	516	143	%27,8
Yaş Meyve ve Sebze	64	379	2	0,09	%3,1	%0,02	48	115	46	182	86	%47,1
Zeytin ve Zeytinyağı	10	79		0,00	%0,0	%0,00	7	2	7	73	2	
Toplam	5.124	219.514	284	130,72	%5,5	%0,1	2.883	6.618	2.599	124.504	2.247	%1,8

Kaynak: TradeMap, TİM

Tablo 7'de Tablo 6'da yer alan başlıkların açıklamaları görülmektedir.

Tablo 7. Tablo 6'da yer alan başlıkların açıklamaları

Başlık no	Açıklama
[1]	Küresel ithalata konu olan ürün sayısı
[2]	Türkiye'nin küresel ithalatı (milyon \$)
[3]	Kuzey Makedonya'dan yapılan ithalata konu olan ürün sayısı
[4]	Kuzey Makedonya'dan yapılan ithalat (milyon \$)
[5]	Kuzey Makedonya'dan yapılan ithalata konu olan ürün sayısının payı (%)
[6]	Türkiye pazarında Kuzey Makedonya'dan yapılan ithalatın payı (%)
[7]	Türkiye'nin ithalatına konu olan ürünlerde Kuzey Makedonya'nın küresel ihracatında yer alan ürün sayısı
[8]	Türkiye'nin ithalatına konu olan ürünlerde Kuzey Makedonya'nın küresel ihracatı (milyon \$)
[9]	Türkiye'nin Kuzey Makedonya'dan daha da ithal edebileceği ürün sayısı
[10]	Kuzey Makedonya'dan daha da ithal edebileceği ürünlerde Türkiye'nin küresel ithalatı (milyon \$)
[11]	Türkiye'nin Kuzey Makedonya'dan daha da ithal edebileceği ürünlerde Kuzey Makedonya'nın küresel ihracatı (milyon \$)
[12]	Türkiye'nin Kuzey Makedonya'dan daha da ithal edebileceği ürünlerde Kuzey Makedonya'nın karşılayabilme kapasitesi (%)

2.2. Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatının sektörel kırılımı

Tablo 8'de Kuzey Makedonya'nın 2020 yılına ait küresel ithalatının sektörel kırılımı ve bu ithalatta Türkiye'den yapılan tedarik görülmektedir. Kuzey Makedonya, 2020 yılında dünyadan 4.431 üründe (bazı ürünler birden çok sektörde yer almaktadır; toplamda 4.191 farklı 6'lı GTİP kodlu ürün söz konusudur) 8,7 milyar dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir. Bu ithalatın %5,11'ine denk gelen yaklaşık 445 milyon dolarlık kısmını ise Türkiye'den tedarik etmiştir. Türkiye'den toplamda 2.356 ürün ithal edilmiştir. Kuzey Makedonya'nın toplamda Türkiye'den daha da ithal edebileceği 1.955 ürün tespit edilmiş olup, bu ürünlerdeki küresel ithalatı 3,55 milyar dolar olmuştur. Türkiye, bu ürünlerde Kuzey Makedonya dışındaki ülkelere 20,2 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir.

Kuzey Makedonya, 2020 yılında dünyadan en çok ithalatı 796 üründe 1,9 milyar dolarlık ithalat yaptığı "Kimyevi Maddeler ve Mamulleri" sektöründe gerçekleştirmiştir. Kuzey Makedonya, bu ithalatın %3,95'ine denk gelen yaklaşık 75 milyon dolarlık kısmını ise Türkiye'den tedarik etmiştir. Türkiye'den toplamda 321 ürün ithal edilmiştir. Kuzey Makedonya'nın bu sektörde Türkiye'den daha da ithal edebileceği 439 ürün tespit edilmiş olup, bu ürünlerdeki küresel ithalatı 496 milyon dolar olmuştur. Türkiye, bu ürünlerde Kuzey Makedonya dışındaki ülkelere 2,5 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir.

Kuzey Makedonya, 2020 yılında dünyadan ikinci sırada en çok ithalatı 394 üründe 1,2 milyar dolarlık ithalat yaptığı "Elektrik Elektronik" sektöründe gerçekleştirmiştir. Kuzey Makedonya, bu ithalatın %2,82'sine denk gelen yaklaşık 33,9 milyon dolarlık kısmını ise Türkiye'den tedarik etmiştir. Türkiye'den toplamda 169 ürün ithal edilmiştir. Kuzey Makedonya'nın bu sektörde Türkiye'den daha da ithal edebileceği 221 ürün tespit edilmiş olup, bu ürünlerdeki küresel ithalatı 396 milyon dolar olmuştur. Türkiye, bu ürünlerde Kuzey Makedonya dışındaki ülkelere 800 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir.

Kuzey Makedonya, 2020 yılında dünyadan üçüncü sırada en çok ithalatı 28 üründe 1,14 milyar dolarlık ithalat yaptığı "Mücevher" sektöründe gerçekleştirmiştir. Kuzey Makedonya, bu ithalatın %0,03'üne denk gelen yaklaşık 286 bin dolarlık kısmını ise Türkiye'den tedarik etmiştir. Türkiye'den toplamda 7 ürün ithal edilmiştir. Kuzey Makedonya'nın bu sektörde Türkiye'den daha da ithal edebileceği 19 ürün tespit edilmiş olup, bu ürünlerdeki küresel ithalatı 1,14 milyar dolar olmuştur. Türkiye, bu ürünlerde Kuzey Makedonya dışındaki ülkelere 2,93 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir.

Kuzey Makedonya, ürün sayısı bakımından en çok ithalatı 796 ürün ithal ettiği “Kimyevi Maddeler ve Mamulleri” sektöründe yaparken, ikinci sırada en çok ithalatı 417 ürün ithal ettiği “Tekstil ve Hammaddeleri” sektöründe, üçüncü sırada en çok ithalatı 410 ürün ithal ettiği “Makine ve Aksamları” sektöründe yapmıştır. Kuzey Makedonya, ürün sayısı bakımından Türkiye’den en çok ithalatı 321 ürün ithal ettiği “Kimyevi Maddeler ve Mamulleri” sektöründe yaparken, ikinci sırada en çok ithalatı 283 ürün ithal ettiği “Tekstil ve Hammaddeleri” sektöründe yapmış, bu sektörde Türkiye’den 65,2 milyon dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir.

Tablo dikkatlice incelendiğinde Kuzey Makedonya’nın küresel ithalatının az olmasına bağlı olarak belli sektörlerde Türkiye’den daha da ithal edebileceği ürünlerde Kuzey Makedonya’nın küresel ithalatının çok az olduğu görülmektedir. Bu sektörler yerine Kuzey Makedonya’nın küresel ithalatının az olmadığı sektörlerde yoğunlaşmasında fayda görülmektedir.

Tablo 8. Kuzey Makedonya’nın küresel ithalatının sektörel kırılımı (2020, milyon \$)

Sektör	[1]	[2]	[3]	[4]	[5]	[6]	[7]	[8]	[9]	[10]	[11]
Bilinmeyen/Gizli Ürünler	1	7	1	0,21	%100,0	%3,13	1	2.216			
Çelik	206	520	131	27,25	%63,6	%5,24	206	12.210	75	291	2.584
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	129	519	86	16,87	%66,7	%3,25	129	3.445	43	389	117
Demir ve Demir Dışı Metaller	237	242	154	31,71	%65,0	%13,08	236	8.432	82	50	629
Deri ve Deri Mamulleri	70	96	50	6,14	%71,4	%6,41	68	1.292	18	2	106
Diğer Sanayi Ürünleri	40	34	16	0,62	%40,0	%1,78	39	107	23	3	6
Elektrik Elektronik	394	1.200	169	33,88	%42,9	%2,82	390	12.177	221	396	800
Fındık ve Mamulleri	6	4	5	2,78	%83,3	%65,93	6	2.010	1		18
Gemi, Yat ve Hizmetleri	16	1	5	0,04	%31,3	%2,80	16	429	11	1	390
Halı	21	6	15	3,10	%71,4	%55,35	21	2.616	6		19
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	285	136	237	39,75	%83,2	%29,25	285	17.699	48	1	127
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	204	458	68	13,06	%33,3	%2,85	192	8.258	124	158	2.603
İklimlendirme Sanayii	110	203	95	16,71	%86,4	%8,25	110	4.907	15	2	75
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	796	1.898	321	74,99	%40,3	%3,95	760	19.951	439	496	2.497
Kuru Meyve ve Mamulleri	23	10	9	1,46	%39,1	%13,91	23	1.652	14	7	411
Madencilik Ürünleri	79	147	29	2,12	%36,7	%1,44	77	2.828	48	131	543
Makine ve Aksamları	410	340	272	28,71	%66,3	%8,45	404	8.166	132	34	481
Meyve Sebze Mamulleri	87	86	31	1,10	%35,6	%1,28	86	1.804	55	26	486
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	297	277	142	34,35	%47,8	%12,40	283	5.517	141	45	257
Mücevher	28	1.140	7	0,29	%25,0	%0,03	26	6.542	19	1.138	2.926
Otomotiv Endüstrisi	157	566	102	32,01	%65,0	%5,65	155	26.725	53	60	1.013
Savunma ve Havacılık Sanayii	124	28	72	0,48	%58,1	%1,70	123	1.023	51	16	905
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	197	257	15	0,53	%7,6	%0,20	167	2.350	152	220	1.622
Süs Bitkileri ve Mamulleri	16	9	4	0,36	%25,0	%3,84	16	107	12	3	19
Tekstil ve Hammaddeleri	417	421	283	65,20	%67,9	%15,49	412	6.903	129	39	288
Tütün	7	31			%0,0	%0,00	7	837	7	31	837
Yaş Meyve ve Sebze	64	58	31	10,78	%48,4	%18,43	63	2.739	32	10	387
Zeytin ve Zeytinyağı	10	12	6	0,48	%60,0	%3,92	10	289	4	3	12
Toplam	4.431	8.709,1	2.356	445,0	%53,17	%5,11	4.311	163.232,6	1.955	3.551,1	20.160,4

Kaynak: TradeMap, TİM

Tablo 9’da Tablo 8’de yer alan başlıkların açıklamaları görülmektedir.

Tablo 9. Tablo 8’de yer alan başlıkların açıklamaları

Başlık no	Açıklama
[1]	Küresel ithalata konu olan ürün sayısı
[2]	Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatı (milyon \$)
[3]	Türkiye'den yapılan ithalata konu olan ürün sayısı
[4]	Türkiye'den yapılan ithalat (milyon \$)
[5]	Türkiye'den yapılan ithalata konu olan ürün sayısının payı (%)
[6]	Kuzey Makedonya pazarında Türkiye'den yapılan ithalatın payı (%)
[7]	Kuzey Makedonya'nın ithalatına konu olan ürünlerde Türkiye'nin küresel ihracatında yer alan ürün sayısı
[8]	Kuzey Makedonya'nın ithalatına konu olan ürünlerde Türkiye'nin küresel ihracatı (milyon \$)
[9]	Türkiye'den daha da ithal edebileceği ürün sayısı
[10]	Türkiye'den daha da ithal edebileceği ürünlerde Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatı (milyon \$)
[11]	Türkiye'den daha da ithal edebileceği ürünlerde Türkiye'nin küresel ihracatı (milyon \$)

3. Türkiye ve Kuzey Makedonya'nın dış ticaretinin RCA analizi

Tablo 10'da yıllara göre Türkiye'nin ve Kuzey Makedonya'nın ihracatında rekabetçi ürün sayıları görülmektedir. Küresel ithalata konu olan ürün sayısı 2001 yılında 5.142 iken, Türkiye'nin ihracatına konu olan ürün sayısı ise 4.298 olmuştur. Türkiye'nin ihracatına konu olan ürünler içinde rekabetçi ürün sayısı ise 1.148 olmuştur. Türkiye'nin ihracatına konu olan ürünler içinde rekabetçi ürünlerin payı %26,7 olmuştur. Neredeyse her dört ihraç ürününden biri rekabetçi üründür. Küresel ithalata konu olan ürün sayısı 2020 yılında 5.667 iken, Türkiye'nin ihracatına konu olan ürün sayısı ise 4.772 olmuştur. Türkiye'nin ihracatına konu olan ürünler içinde rekabetçi ürün sayısı ise 1.561 olmuştur. Türkiye'nin ihracatına konu olan ürünler içinde rekabetçi ürünlerin payı %32,7 olmuştur. Neredeyse her üç ihraç ürününden biri rekabetçi üründür.

Kuzey Makedonya'nın ihracatına konu olan ürün sayısı 2001 yılında 1.970 olmuştur. Kuzey Makedonya'nın ihracatına konu olan ürünler içinde rekabetçi ürün sayısı ise 531 olmuştur. Kuzey Makedonya'nın ihracatına konu olan ürünler içinde rekabetçi ürünlerin payı %27 olmuştur. Kuzey Makedonya'nın 2001 yılındaki ihracatında neredeyse her dört ihraç ürününden biri rekabetçi üründür. Kuzey Makedonya'nın 2020 yılında ihracatına konu olan ürün sayısı ise 2.728 olmuştur. Kuzey Makedonya'nın ihracatına konu olan ürünler içinde rekabetçi ürün sayısı ise 433'e düşmüştür. Kuzey Makedonya'nın ihracatına konu olan ürünler içinde rekabetçi ürünlerin payı %15,9 olmuştur. Neredeyse her altı ihraç ürününden biri rekabetçi üründür. Yıllar içerisinde Kuzey Makedonya'nın ihracatı rekabetçi üründen çok diğer ürünlerde ağırlık kazanmıştır.

Tablo 10. Yıllara göre Türkiye'nin ve Kuzey Makedonya'nın ihracatında rekabetçi ürün sayıları

Yıl	Küresel ithalata konu olan ürün sayısı	Türkiye'nin ihracatına konu olan ürün sayısı	Türkiye'nin ihracatına konu olan ürün sayısının oranı	Türkiye'nin ihracatına konu olan ürünler içinde rekabetçi ürün sayısı	Türkiye'nin ihracatına konu olan ürünler içinde rekabetçi ürünlerin oranı	Kuzey Makedonya'nın ihracatına konu olan ürün sayısı	Kuzey Makedonya'nın ihracatına konu olan ürünler içinde rekabetçi ürün sayısı	Kuzey Makedonya'nın ihracatına konu olan ürünler içinde rekabetçi ürünlerin oranı
2001	5.143	4.298	%83,6	1.148	%26,7	1.970	531	%27,0
2002	5.474	4.357	%79,6	1.174	%26,9	1.973	519	%26,3
2003	5.470	4.465	%81,6	1.180	%26,4	2.068	519	%25,1
2004	5.476	4.525	%82,6	1.182	%26,1	2.138	514	%24,0
2005	5.471	4.548	%83,1	1.237	%27,2	2.230	529	%23,7
2006	5.478	4.573	%83,5	1.278	%27,9	2.260	541	%23,9
2007	5.726	4.467	%78,0	1.275	%28,5	2.392	516	%21,6
2008	5.700	4.488	%78,7	1.285	%28,6	2.524	508	%20,1
2009	5.682	4.480	%78,8	1.324	%29,6	2.451	551	%22,5
2010	5.626	4.504	%80,1	1.396	%31,0	2.453	526	%21,4
2011	5.575	4.528	%81,2	1.410	%31,1	2.531	498	%19,7
2012	5.878	4.628	%78,7	1.400	%30,3	2.490	500	%20,1
2013	5.902	4.684	%79,4	1.473	%31,4	2.516	485	%19,3
2014	5.888	4.710	%80,0	1.461	%31,0	2.504	453	%18,1
2015	5.989	4.636	%77,4	1.417	%30,6	2.551	429	%16,8
2016	5.958	4.623	%77,6	1.409	%30,5	2.602	439	%16,9
2017	6.035	4.699	%77,9	1.468	%31,2	2.721	435	%16,0
2018	5.917	4.730	%79,9	1.519	%32,1	2.727	426	%15,6
2019	5.883	4.768	%81,0	1.528	%32,0	2.773	434	%15,7
2020	5.667	4.772	%84,2	1.561	%32,7	2.728	433	%15,9
2021		4.832			%0,0			

Kaynak: TradeMap

3.1. Türkiye'nin küresel ithalatının RCA analizi

Tablo 11'de Türkiye'nin küresel ithalatının RCA analizi görülmektedir. Yukarıda da bahsedildiği üzere Türkiye, 2020 yılında dünyadan 4.873 üründe 219,5 milyar dolarlık ithalat yapmıştır. Bu ithalatın, %0,06'sına denk gelen 131 milyon dolarlık kısmını ise Kuzey Makedonya'dan yapmıştır. Türkiye'nin küresel ithalatına konu olan ürünlerde Kuzey Makedonya'nın ihracatı ise 6,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin Kuzey Makedonya'dan ithal edebileceği toplam ürün sayısı 2.696 olup bu ürünlerdeki küresel ithalatı ise 176 milyar dolardır. Bu ürünler içinde 418 tanesi rekabetçi ürün olup, bu ürünlerde Türkiye'nin küresel ithalatı 19 milyar dolar olurken, bu ürünlerde Kuzey Makedonya'nın küresel ihracatı ise 6,05 milyar dolar olmuştur. Tespit edilen 418 rekabetçi üründe Türkiye'nin Kuzey Makedonya'dan ithalatı 99 milyon dolar olup, bu ithalatın payı yaklaşık %0,52'dir. Türkiye'nin Kuzey Makedonya'dan ithal edebileceği rekabetçi olmayan ürünler sayısı ise 2.278 olup bu ürünlerde Türkiye 157 milyar dolarlık küresel ithalat gerçekleştirmiştir. Bu ürünlerde Kuzey Makedonya'nın küresel ihracatı ise 565,2 milyon dolar olmuştur.

Türkiye, mevcut durumda 2020 yılında Kuzey Makedonya'dan 256 ürün ithal ederken, bu ürünlerdeki küresel ithalatı ise 51,5 milyar dolar olmuştur. Bu ürünlerde Kuzey Makedonya'nın küresel ihracatı ise 4,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu ürünlerden Türkiye'nin Kuzey Makedonya'dan mevcut durumda ithal ettiği 102 ürünün Kuzey Makedonya'nın rekabetçi olduğu ürünler olduğu tespit edilirken, bu ürünlerdeki Türkiye'nin küresel ithalatı ise 7,4 milyar dolar olmuştur. Bu ürünlerde Kuzey Makedonya'nın küresel ihracatı ise 4,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu ürünlerde Kuzey

Makedonya'nın Türkiye'deki pazar payı ise %1,34 olmuştur. Bu ürünlerden Türkiye'nin Kuzey Makedonya'dan mevcut durumda ithal ettiği 154 ürünün ise Kuzey Makedonya'nın uluslararası piyasalarda rekabetçi olmadığı ürünler olduğu tespit edilirken, bu ürünlerdeki Türkiye'nin küresel ithalatı ise 44,1 milyar dolar olmuştur. Bu ürünlerde Kuzey Makedonya'nın küresel ihracatı ise 259 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu ürünlerde Kuzey Makedonya'nın Türkiye'deki pazar payı ise %0,07 olmuştur. Görülmektedir ki Türkiye Kuzey Makedonya'dan ağırlıklı olarak Kuzey Makedonya'nın rekabetçi olduğu ürünlerde ithalat yapmaktadır.

Türkiye'nin Kuzey Makedonya'dan ithal etmediği ancak ithal edebileceği toplam 2.440 ürün daha olduğu tespit edilirken, bu ürünlerde Türkiye'nin küresel ithalatı 124,5 milyar dolar olmuştur. Bu ürünlerde Kuzey Makedonya'nın küresel ihracatı ise 2,25 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu ürünlerden 316 ürünün Kuzey Makedonya'nın rekabetçi olduğu ürünler olduğu tespit edilirken, bu ürünlerdeki Türkiye'nin küresel ithalatı ise 11,6 milyar dolar olmuştur. Bu ürünlerde Kuzey Makedonya'nın Türkiye dışındaki ülkelere küresel ihracatı ise 1,94 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu ürünlerden 2.124 ürünün Kuzey Makedonya'nın rekabetçi olmadığı ürünler olduğu tespit edilirken, bu ürünlerdeki Türkiye'nin küresel ithalatı ise 112,9 milyar dolar olmuştur. Bu ürünlerde Kuzey Makedonya'nın Türkiye dışındaki ülkelere küresel ihracatı ise 306,2 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 11. Türkiye'nin küresel ithalatının RCA analizi

	Ürün sayısı	Türkiye'nin küresel ithalatı (CIF, 1.000\$, 2021)	Türkiye'nin Kuzey Makedonya'dan ithalatı (CIF, 1.000\$, 2021)	Türkiye'nin Kuzey Makedonya'dan ithalatının payı (CIF, %, 2021)	Türkiye'nin küresel ithalatına konu olan ürünlerde Kuzey Makedonya'nın ihracatı (FOB, 1.000\$, 2021)
Dünyadan ithal ettiği toplam ürünler	4.873	219.514.372	130.718	0,06%	6.617.966
-Dünyadan mevcut durumda ithal ettiği Kuzey Makedonya'nın hiçbir ülkeye ihraç etmediği toplam ürünler	2.177	43.525.102	0	0,00%	0
Kuzey Makedonya'dan ithal edebileceği toplam ürünler	2.696	175.989.270	130.718	0,07%	6.617.966
-Kuzey Makedonya'dan ithal edebileceği rekabetçi ürünler toplamı	418	19.009.011	99.056	0,52%	6.052.743
-Kuzey Makedonya'dan ithal edebileceği rekabetçi olmayan ürünler toplamı	2.278	156.980.259	31.662	0,02%	565.223
Kuzey Makedonya'dan mevcut durumda ithal ettiği ürünler	256	51.485.321	130.718	0,25%	4.366.974
-Kuzey Makedonya'dan mevcut durumda ithal ettiği rekabetçi ürünler toplamı	102	7.375.657	99.056	1,34%	4.107.937
-Kuzey Makedonya'dan mevcut durumda ithal ettiği rekabetçi olmayan ürünler toplamı	154	44.109.664	31.662	0,07%	259.037
-Kuzey Makedonya'dan ithal etmediği ancak ithal edebileceği toplam ürünler	2.440	124.503.949	0	%0,00	2.250.992
-Kuzey Makedonya'dan mevcut durumda ithal etmediği ancak ithal edebileceği rekabetçi ürünler toplamı	316	11.633.354	0	%0,00	1.944.806
-Kuzey Makedonya'dan mevcut durumda ithal etmediği ancak ithal edebileceği rekabetçi olmayan ürünler toplamı	2.124	112.870.595	0	%0,00	306.186

Kaynak: TradeMap

3.2. Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatının RCA analizi

Tablo 12'de Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatının RCA analizi görülmektedir. Yukarıda da bahsedildiği üzere Kuzey Makedonya, 2020 yılında dünyadan 4.191 üründe 8,7 milyar dolarlık ithalat yapmıştır. Bu ithalatın, %5,11'ine denk gelen 445 milyon dolarlık kısmını ise Türkiye'den yapmıştır. Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatına konu olan ürünlerde Türkiye'nin ihracatı ise 163,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Kuzey Makedonya'nın Türkiye'den ithal edebileceği toplam ürün sayısı 4.071 olup bu ürünlerdeki küresel ithalatı ise 8,6 milyar dolardır. Bu ürünler içinde 1.417 tanesi rekabetçi ürün olup, bu ürünlerde Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatı 3 milyar dolar olurken, bu ürünlerde Türkiye'nin küresel ihracatı ise 134,1 milyar dolar olmuştur. Tespit edilen 1.417 rekabetçi üründe Kuzey Makedonya'nın Türkiye'den ithalatı 360,3 milyon dolar olup, bu ithalatın payı yaklaşık %11,9'dur. Kuzey Makedonya'nın Türkiye'den ithal edebileceği rekabetçi olmayan ürünler sayısı ise 2.654 olup bu ürünlerde Kuzey Makedonya 5,6 milyar dolarlık küresel ithalat gerçekleştirmiştir. Bu ürünlerde Türkiye'nin küresel ihracatı ise 29,1 milyar dolar olmuştur.

Kuzey Makedonya, mevcut durumda 2020 yılında Türkiye'den 2.187 ürün ithal ederken, bu ürünlerdeki küresel ithalatı ise 5,05 milyar dolar olmuştur. Bu ürünlerde Türkiye'nin küresel ihracatı ise 143 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu ürünlerden Kuzey Makedonya'nın Türkiye'den mevcut durumda ithal ettiği 1.107 ürünün Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabetçi olduğu ürünler olduğu tespit edilirken, bu ürünlerdeki Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatı ise 2,6 milyar dolar olmuştur. Bu ürünlerde Türkiye'nin küresel ihracatı ise 120,7 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu ürünlerde Türkiye'nin Kuzey Makedonya'daki pazar payı ise %13,8 olmuştur. Bu ürünlerden Kuzey Makedonya'nın Türkiye'den mevcut durumda ithal ettiği 1.080 ürünün ise Türkiye'nin uluslararası piyasalarda rekabetçi olmadığı ürünler olduğu tespit edilirken, bu ürünlerdeki Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatı ise 2,4 milyar dolar olmuştur. Bu ürünlerde Türkiye'nin küresel ihracatı ise 22,3 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu ürünlerde Türkiye'nin Kuzey Makedonya'daki pazar payı ise %3,49 olmuştur. Görülmektedir ki Kuzey Makedonya, Türkiye'den ağırlıklı olarak Türkiye'nin rekabetçi olduğu ürünlerde ithalat yapmaktadır.

Kuzey Makedonya'nın Türkiye'den ithal etmediği ancak ithal edebileceği toplam 1.884 ürün daha olduğu tespit edilirken, bu ürünlerde Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatı 3,55 milyar dolar olmuştur. Bu ürünlerde Türkiye'nin küresel ihracatı ise 20,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu ürünlerden 310 ürünün Türkiye'nin rekabetçi olduğu ürünler olduğu tespit edilirken, bu ürünlerdeki Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatı ise 415,5 milyon dolar olmuştur. Bu ürünlerde Türkiye'nin Kuzey Makedonya dışındaki ülkelere küresel ihracatı ise 13,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu ürünlerden 1.574 ürünün Türkiye'nin rekabetçi olmadığı ürünler olduğu tespit edilirken, bu ürünlerdeki Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatı ise 3,14 milyar dolar olmuştur. Bu ürünlerde Türkiye'nin Kuzey Makedonya dışındaki ülkelere küresel ihracatı ise 6,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 12. Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatının RCA analizi

	Ürün sayısı	Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatı (CIF, 1.000\$, 2021)	Kuzey Makedonya'nın Türkiye'den ithalatı (CIF, 1.000\$, 2021)	Kuzey Makedonya'nın Türkiye'den ithalatının payı (CIF, %, 2021)	Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatına konu olan ürünlerde Türkiye'nin ihracatı (FOB, 1.000\$, 2021)
Dünyadan ithal ettiği toplam ürünler	4.191	8.709.055	444.971	5,11%	163.232.649
-Dünyadan mevcut durumda ithal ettiği Türkiye'nin hiçbir ülkeye ihraç etmediği toplam ürünler	120	109.309	0	0,00%	0
Türkiye'den ithal edebileceği toplam ürünler	4.071	8.599.746	444.971	5,17%	163.232.649
-Türkiye'den ithal edebileceği rekabetçi ürünler toplamı	1.417	3.034.608	360.292	11,87%	134.092.939
-Türkiye'den ithal edebileceği rekabetçi olmayan ürünler toplamı	2.654	5.565.138	84.679	1,52%	29.139.710
Türkiye'den mevcut durumda ithal ettiği ürünler	2.187	5.048.480	444.971	8,81%	143.072.208
-Türkiye'den mevcut durumda ithal ettiği rekabetçi ürünler toplamı	1.107	2.619.130	360.292	13,76%	120.741.420
-Türkiye'den mevcut durumda ithal ettiği rekabetçi olmayan ürünler toplamı	1.080	2.429.350	84.679	3,49%	22.330.788
-Türkiye'den ithal etmediği ancak ithal edebileceği toplam ürünler	1.884	3.551.266	0	%0,00	20.160.441
-Türkiye'den mevcut durumda ithal etmediği ancak ithal edebileceği rekabetçi ürünler toplamı	310	415.478	0	%0,00	13.351.519
-Türkiye'den mevcut durumda ithal etmediği ancak ithal edebileceği rekabetçi olmayan ürünler toplamı	1.574	3.135.788	0	%0,00	6.808.922

Kaynak: TradeMap

4. Türkiye ve Kuzey Makedonya'nın en çok küresel ithalat yaptığı ilk 30 ürün

4.1. Türkiye'nin en çok küresel ithalat yaptığı ilk 30 ürün

Tablo 13'de Türkiye'nin en çok küresel ithalat yaptığı ilk 30 ürün görülmektedir. Türkiye, 2020 yılında en çok ithalatı 25,2 milyar dolar ile '710812 "Altın (platin kaplamalı altın dahil); işlenmemiş, para yerine kullanılmayan" 6'lı GTİP kodlu üründe yaparken, bu üründeki küresel ithalatın %0,01'ine denk gelen 2,2 milyon dolarlık kısmı Kuzey Makedonya'dan yapılmıştır. Türkiye, ikinci sırada en çok ithalatı 6,06 milyar dolar ile '720449 "Demir ve çelikten diğer döküntü ve hurdalar" 6'lı GTİP kodlu üründe yaparken, bu üründe Kuzey Makedonya'dan ithalat yapılmamıştır. Türkiye, üçüncü sırada en çok ithalatı 5,95 milyar dolar ile '271019 "Diğer yağlar ve müstahzarlar" 6'lı GTİP kodlu üründe yaparken, bu üründe Kuzey Makedonya'dan ithalat yapılmamıştır.

Türkiye 2020 yılında Kuzey Makedonya'dan en çok ithalatı '720851 "Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri; rulo halinde olmayan, sıcak haddelenmiş, kaplanmamış, en \geq 600 mm, kalınlık $>$ 10mm" 6'lı GTİP kodlu üründe yaparken, bu üründeki 279,7 milyon dolarlık küresel ithalatın %9,9'una denk gelen 27,7 milyon dolarlık kısmı Kuzey Makedonya'dan yapılmıştır. Bu üründe Kuzey Makedonya'nın RCA endeks değeri 20,8 olurken küresel ihracatı ise 65,2 milyon dolar olmuştur.

Türkiye 2020 yılında Kuzey Makedonya'dan ikinci sırada en çok ithalatı '720852 "Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri; rulo halinde olmayan, sıcak haddelenmiş, kaplanmamış, en \geq 600 mm,

4.75mm <= kalınlık <= 10mm” 6’lı GTİP kodlu üründe yaparken, bu ürünlerdeki 65,2 milyon dolarlık küresel ithalatın %26,5’ine denk gelen 17,3 milyon dolarlık kısmı Kuzey Makedonya’dan yapılmıştır. Bu üründe Kuzey Makedonya’nın RCA endeks değeri 55 olurken küresel ihracatı ise 56,5 milyon dolar olmuştur.

Türkiye 2020 yılında Kuzey Makedonya’dan üçüncü sırada en çok ithalatı '690210 “Ateşe dayanıklı tuğlalar, döşeme tuğlaları, karolar ve inşaatta kullanılan ateşe dayanıklı benzeri seramik eşya; MgO, CaO veya Cr2O3 oranı >%50” 6’lı GTİP kodlu üründe yaparken, bu ürünlerdeki 29,7 milyon dolarlık küresel ithalatın %26,4’üne denk gelen 7,85 milyon dolarlık kısmı Kuzey Makedonya’dan yapılmıştır. Bu üründe Kuzey Makedonya’nın RCA endeks değeri 2,08 olurken küresel ihracatı ise 1,15 milyon dolar olmuştur.

Tablo 13. Türkiye’nin en çok küresel ithalat yaptığı ilk 30 ürün

Ürünün 6’lı GTİP kodu	Türkiye’nin küresel ithalatı (1.000\$, 2020)	Türkiye’nin Makedonya’dan ithalatı (1.000\$, 2020)	Türkiye’nin Makedonya’dan ithalatının payı (% , 2020)	Makedonya’nın küresel ihracatı (1.000\$, 2020)	Makedonya’nın RCA endeks değeri (2020)
'710812	25.179.298	2.210	%0,01	2.210	0,00
'720449	6.061.417	0	%0,00	17.570	2,42
'271019	5.946.187	0	%0,00	31.964	0,30
'880240	2.830.442	0	%0,00	0	0,00
'270112	2.633.378	0	%0,00	0	0,00
'870322	2.206.945	0	%0,00	136	0,00
'390210	2.099.165	0	%0,00	1.271	0,14
'740311	2.090.849	0	%0,00	686	0,03
'870332	2.088.845	0	%0,00	917	0,03
'100199	2.010.032	0	%0,00	705	0,05
'851712	1.919.475	0	%0,00	1.674	0,02
'300490	1.875.018	17	%0,00	79.066	0,66
'870331	1.748.564	0	%0,00	250	0,04
'840820	1.697.903	0	%0,00	490	0,05
'520100	1.652.640	0	%0,00	0	0,00
'870840	1.587.246	0	%0,00	25.008	1,08
'760110	1.408.268	0	%0,00	0	0,00
'847130	1.272.762	0	%0,00	1.490	0,02
'120190	1.206.050	0	%0,00	2	0,00
'851762	1.191.911	71	%0,01	2.093	0,03
'271119	1.137.937	0	%0,00	0	0,00
'853710	1.063.203	1.346	%0,13	140.525	6,35
'852990	1.014.305	0	%0,00	36	0,00
'720839	989.964	0	%0,00	47	0,01
'720712	973.056	0	%0,00	23	0,01
'390110	938.543	0	%0,00	4.765	0,58
'760120	791.148	0	%0,00	872	0,11
'870323	771.365	0	%0,00	111	0,00
'842139	764.653	8	%0,00	772.202	75,42
'390120	737851	0	%0,00	1009	0,10
Diğer ürünler	141.625.953	127.081	%0,09	5.548.094	
Toplam	219.514.373	130.733	%0,06	6.633.216	

Kaynak: TradeMap

Tablo 14’de Tablo 13’de yer alan ürünlerin açıklamaları görülmektedir.

Tablo 14. Tablo 13’de yer alan ürünlerin açıklamaları

Ürünün 6'lı GTİP kodu	Ürün açıklaması
'710812	Altın (platin kaplamalı altın dahil); işlenmemiş, para yerine kullanılmayan
'720449	Demir ve çelikten diğer döküntü ve hurdalar
'271019	Diğer yağlar ve müstahzarlar
'880240	Uçaklar ve diğer hava taşıtları; boş haldeki ağırlıkları > 15 000 kg
'270112	Bitümenli taşkömürü (aglomere edilmemiş)
'870322	Binek otomobilleri ve insan taşımaya mahsus motorlu diğer taşıtlar; benzinli, taşıma kapasitesi < 10 kişi, 1000 cm ³ < silindir hacmi <= 1500 cm ³
'390210	Polipropilen (ilk şekillerde)
'740311	Rafine edilmiş bakırdan katotlar ve katot parçaları
'870332	Binek otomobilleri ve insan taşımaya mahsus motorlu diğer taşıtlar; dizel/yarı dizel, taşıma kapasitesi < 10 kişi, 1500 cm ³ < silindir hacmi <= 2500 cm ³
'100199	Buğday (makarnalık durum buğdayı hariç) ve mahlut; tohumluk olanlar HARIÇ
'851712	Hücresel ağlar için veya diğer kablosuz ağlar için telefonlar
'300490	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere karışık olan veya karışık olmayan diğer ilaçlar; dozlandırılmış veya perakende satış için ambalajlanmış
'870331	Binek otomobilleri ve insan taşımaya mahsus motorlu diğer taşıtlar; dizel/yarı dizel, taşıma kapasitesi < 10 kişi, silindir hacmi <= 1500 cm ³
'840820	Kara taşıtları için sıkıştırılmaya atışemeli içten yanmalı pistonlu motorlar (dizel veya yarı dizel)
'520100	Pamuk; karde edilmemiş veya penyelenmemiş
'870840	87.01 ila 87.05 Pozisyonlarında yer alan motorlu kara taşıtları için vites kutuları ve bunların aksam ve parçaları
'760110	İşlenmemiş alaşımsız alüminyum
'847130	Portatif otomatik bilgi işlem makinaları (en az bir merkezi işlem birimi, bir klavye ve bir ekrandan oluşan ve ağırlığı <= 10 kg)
'120190	Soya fasulyesi (kırılmış olsun olmasın); tohumluk olanlar HARIÇ
'851762	Ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya, çevirmeye, vermeye/yeniden oluşturmaya mahsus makinalar (hatları birbirine bağlayan ve yönlendirenler dahil)
'271119	Diğer hidrokarbon gazları (sıvılaştırılmış)
'853710	Elektriğin kontrol/dağıtım için, 85.35-85.36'daki iki/daha fazla cihazla donatılmış tablo, pano, sayısal kontrol cihazları, vb.; gerilimi <= 1000 V
'852990	Sadece veya esas itibarıyla 85.25 ila 85.28 pozisyonlarında yer alan diğer cihazlara mahsus aksam ve parçalar
'720839	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri; rulo halinde, sıcak haddelenmiş, kaplanmamış, en >= 600 mm, kalınlık < 3mm
'720712	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamuller; C < %0.25, enine kesit dikdörtgen (kare hariç), en >= kalınlığın 2 katı
'390110	Polietilen; özgül kütlesi < 0,94 (ilk şekillerde)
'760120	İşlenmemiş alüminyum alaşımları
'870323	Binek otomobilleri ve insan taşımaya mahsus motorlu diğer taşıtlar; benzinli, taşıma kapasitesi < 10 kişi, 1500 cm ³ < silindir hacmi <= 3000 cm ³
'842139	Gazların filtre edilmesi veya arıtılmasına mahsus diğer makina ve cihazlar
'390120	Polietilen; özgül kütlesi >=0,94 olan

Kaynak: TradeMap ve TÜİK

4.2. Kuzey Makedonya'nın en çok küresel ithalat yaptığı ilk 30 ürün

Tablo 15'de Kuzey Makedonya'nın en çok küresel ithalat yaptığı ilk 30 ürün görülmektedir. Kuzey Makedonya'nın 2020 yılında en çok ithalatı 713 milyon dolar ile '711021 "Paladyum; işlenmemiş veya pudra halinde" 6'lı GTİP kodlu üründe yaparken, , bu üründe Türkiye'den ithalat yapılmamıştır. Kuzey Makedonya, ikinci sırada en çok ithalatı 423,3 milyon dolar ile '711011 "Platin; işlenmemiş veya pudra

halinde” 6’lı GTİP kodlu üründe yaparken, bu üründe Türkiye’den ithalat yapılmamıştır. Kuzey Makedonya, üçüncü sırada en çok ithalatı 365 milyon dolar ile '690919 “Labaratuvarlarda, kimyasal veya diğer teknik işlerde kullanılan diğer seramikten cihazlar ve eşya” 6’lı GTİP kodlu üründe yaparken, bu üründe Türkiye’den ithalat yapılmamıştır.

Kuzey Makedonya’nın 2020 yılında Türkiye’den en çok ithalatı '271019 “Diğer yağlar ve müstahzarlar” 6’lı GTİP kodlu üründe yaparken, bu üründeki 320,5 milyon dolarlık küresel ithalatın %3’üne denk gelen 9,7 milyon dolarlık kısmı Türkiye’den yapılmıştır. Bu üründe Türkiye’nin RCA endeks değeri 1 olurken küresel ihracatı ise 2,7 milyar dolar olmuştur.

Kuzey Makedonya’nın 2020 yılında Türkiye’den ikinci sırada en çok ithalatı '961900 “Hijyenik havlular, tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya” 6’lı GTİP kodlu üründe yaparken, bu üründeki 21,3 milyon dolarlık küresel ithalatın %38,8’ine denk gelen 8,2 milyon dolarlık kısmı Türkiye’den yapılmıştır. Bu üründe Türkiye’nin RCA endeks değeri 4,7 olurken küresel ihracatı ise 717 milyon dolar olmuştur.

Kuzey Makedonya’nın 2020 yılında Türkiye’den üçüncü sırada en çok ithalatı '851660 “Elektrikli diğer fırınlar, ocaklar, pişirme sacları, kaynatma halkaları, ızgaralar ve kızartma cihazları” 6’lı GTİP kodlu üründe yaparken, bu üründeki 11,6 milyon dolarlık küresel ithalatın %54,2’sine denk gelen 6,3 milyon dolarlık kısmı Türkiye’den yapılmıştır. Bu üründe Türkiye’nin RCA endeks değeri 6,4 olurken küresel ihracatı ise 961 milyon dolar olmuştur.

Tablo 15.Kuzey Makedonya'nın en çok küresel ithalat yaptığı ilk 30 ürün

Ürünün 6'lı GTİP kodu	Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatı (CIF, 1.000\$, 2020)	Kuzey Makedonya'nın Türkiye'den ithalatı (CIF, 1.000\$, 2020)	Kuzey Makedonya'nın Türkiye'den ithalatının payı (CIF, %, 2020)	Kuzey Makedonya'nın küresel ithalatına konu olan ürünlerde Türkiye'nin ihracatı (FOB, 1.000\$, 2020)	Türkiye'nin RCA endeks değeri (2020)
'711021	713.012	0	%0,0	9.719	0,04
'711011	423.268	0	%0,0	23.285	0,30
'690919	364.996	0	%0,0	1.082	0,03
'271019	320.466	9.723	%3,0	2.696.762	1,01
'284390	250.216	0	%0,0	189	0,00
'271600	175.452	0	%0,0	81.804	0,29
'300490	143.061	5.005	%3,5	888.191	0,29
'854449	122.708	2.225	%1,8	1.458.681	5,71
'382499	107.311	527	%0,5	177.580	0,54
'260400	103.554	0	%0,0	16.785	0,51
'720839	98.905	0	%0,0	607.852	4,66
'870332	77.096	111	%0,1	1.007.785	1,41
'271121	71.252	0	%0,0	0	0,00
'851712	71.157	0	%0,0	9.550	0,00
'853890	69.708	112	%0,2	91.936	0,31
'721420	60.106	1.826	%3,0	2.437.376	23,52
'210690	57.663	273	%0,5	399.142	0,88
'720838	53.379	0	%0,0	285.757	6,31
'853690	51.881	563	%1,1	167.768	0,47
'392690	47.721	4.869	%10,2	352.159	0,54
'720449	43.216	0	%0,0	395	0,00
'854720	40.360	5	%0,0	9.123	0,23
'940190	39.660	1.303	%3,3	359.400	1,47
'020714	39.531	0	%0,0	243.764	1,94
'340220	38.753	3.868	%10,0	371.549	2,25
'853669	37.692	299	%0,8	105.030	0,56
'730890	37.573	5.865	%15,6	805.103	2,31
'420500	37.233	44	%0,1	14.646	0,61
'271012	36.595	10	%0,0	1.021.260	0,56
'854442	36.515	1.903	%5,2	130.439	0,43
Diğer ürünler	4.939.015	406.440	%8,2	149.458.537	
Toplam	8.709.055	444.971	%5,1	163.232.649	

Kaynak: TradeMap

Tablo 16'da Tablo 15'de yer alan ürünlerin açıklamaları görülmektedir.

Tablo 16. Tablo 15'de yer alan ürünlerin açıklamaları

Ürünün 6'lı GTİP kodu	Ürün açıklaması
'711021	Paladyum; işlenmemiş veya pudra halinde
'711011	Platin; işlenmemiş veya pudra halinde
'690919	Labaratuvarlarda, kimyasal veya diğer teknik işlerde kullanılan diğer seramikten cihazlar ve eşya
'271019	Diğer yağlar ve müstahzarlar
'284390	Kolloidal haldeki kıymetli metallerin diğer bileşikleri ve amalgamlar
'271600	Elektrik enerjisi
'300490	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere karışık olan veya karışık olmayan diğer ilaçlar; dozlandırılmış veya perakende satış için ambalajlanmış
'854449	Bağlantı parçaları takılmamış diğer elektrik iletkenleri; izole edilmiş, gerilimi <= 1000 V
'382499	Kimya sanayii veya kimya sanayiine bağlı sanayilerde kullanılan diğer kimyasal ürünler ve müstahzarlar
'260400	Nikel cevherleri ve zenginleştirilmiş nikel cevherleri
'720839	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri; rulo halinde, sıcak haddelenmiş, kaplanmamış, en >= 600 mm, kalınlık < 3mm
'870332	Binek otomobilleri ve insan taşımak için motorlu diğer taşıtlar; dizel/yarı dizel, taşıma kapasitesi < 10 kişi, 1500 cm ³ < silindir hacmi <= 2500 cm ³
'271121	Doğal gaz (gaz halinde)
'851712	Hücresel ağlar için veya diğer kablosuz ağlar için telefonlar
'853890	Sadece ve esas itibariyle 85.35, 85.36 veya 85.37 (8538.10 HARIÇ) pozisyonlarında yer alan cihazlarda kullanılmaya uygun aksam ve parçalar
'721420	Demir/alaşımsız çelikten çubuklar; sıcak haddeme sırasında çentik, yiv, oluk gibi şekil bozuklukları bulunan veya haddelendikten sonra burulmuş
'210690	Tarifenin başka yerinde belirtilmeyen veya yer almayan diğer gıda müstahzarları
'720838	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri; rulo halinde, sıcak haddelenmiş, kaplanmamış, en >= 600 mm, 3mm <= kalınlık < 4.75mm
'853690	Elektrik devrelerinin anahtarlanması/korunması veya elektrik devresine/devresinden bağlantı yapmaya mahsus diğer elektrik teçhizat; gerilimi <= 1000 V
'392690	Plastikten diğer eşya
'720449	Demir ve çelikten diğer döküntü ve hurdalar
'854720	Elektrikli makina, cihaz, alet veya elektrik tesisatları için plastik maddelerden izole edici bağlantı parçaları
'940190	Oturmaya mahsus mobilyalar için aksam ve parçalar
'020714	Horoz ve tavukların parçalanmış et ve sakatları (dondurulmuş)
'340220	Yüzeyaktif organik maddeler (sabunlar hariç), yüzeyaktif müstahzarlar, yıkama ve temizleme müstahzarları (perakende satılacak hale getirilmiş)
'853669	Fişler ve soketler (prizler); anma gerilimi <= 1000 V
'730890	Demir/çelikten diğer inşaat (94.06 pozisyonundaki prefabrik yapılar hariç), diğer inşaat aksamı ve inşaatla kullanılan sac, çubuk, profil, boru vb
'420500	Tabii veya terkip yoluyla elde edilen deri ve köseleden diğer eşya
'271012	Petrol ve bitümenli yağlardan elde edilen hafif yağlar ve müstahzarları (petrol veya bitümenli yağ oranı >=%70)
'854442	Bağlantı parçaları takılmış diğer elektrik iletkenleri; izole edilmiş, gerilimi <= 1000 V

Kaynak: TradeMap ve TÜİK

5. Ortalama sektörel tarife oranları

5.1. Kuzey Makedonya'nın ithalatta uyguladığı tarife oranları

Tablo 17'de Kuzey Makedonya'nın ithalatta uyguladığı tarife oranlarının sektörel dağılımı görülmektedir. Kuzey Makedonya'nın MFN uyguladığı ancak Türkiye'ye tarife uygulamadığı toplam 2.758 ürün mevcut olup bu ürünlerin ithalatında Kuzey Makedonya ortalama %9,3'lük bir tarife oranı uygulamaktadır. Kuzey Makedonya'nın ithalatta MFN kadar tarife uyguladığı 518 Türk ihraç ürünü tespit edilirken, Kuzey Makedonya'nın ithalatta hem %0 MFN tarife uyguladığı, hem de Türkiye'ye hiç tarife uygulamadığı 2.363 ürünün olduğu görülmektedir.

Kuzey Makedonya, "Kimyevi Maddeler ve Mamulleri" sektöründe 655 üründe Türkiye'ye tarife uygulamazken ticaret anlaşması olmayan ülkelere ortalama %5,9'luk bir MFN tarifesi uygulamaktadır. "Tekstil ve Hammaddeleri" sektöründe 323 üründe Türkiye'ye tarife uygulamazken ticaret anlaşması olmayan ülkelere ortalama %9,7'lik bir MFN tarifesi uygulamaktadır. "Hazırgiyim ve Konfeksiyon" sektöründe 291 üründe Türkiye'ye tarife uygulamazken ticaret anlaşması olmayan ülkelere ortalama %16,9'luk bir MFN tarifesi uygulamaktadır. "Elektrik Elektronik" sektöründe 238 üründe Türkiye'ye tarife uygulamazken ticaret anlaşması olmayan ülkelere ortalama %8,5'lik bir MFN tarifesi uygulamaktadır. "Makine ve Aksamları" sektöründe 149 üründe Türkiye'ye tarife uygulamazken ticaret anlaşması olmayan ülkelere ortalama %7,6'lık bir MFN tarifesi uygulamaktadır. İhracatçılarımızın rakiplerine göre Kuzey Makedonya pazarında tarife avantajına sahip olduğu sektörlerdeki ürünlere yoğunlaşmasında fayda görülmektedir.

Tablo 17. Kuzey Makedonya'nın ithalatta uyguladığı tarife oranlarının sektörel dağılımı

Sektör	Kuzey Makedonya'nın MFN uyguladığı ancak Türkiye'ye tarife uygulamadığı ürün sayısı	Sektörde uygulanan ortalama MFN tarife oranı	Kuzey Makedonya'nın ithalatta MFN kadar tarife uyguladığı Türk ihraç ürün sayısı	Kuzey Makedonya'nın ithalatta MFN kadar tarife uyguladığı Türk ihraç ürünlerine uygulanan ortalama tarife oranı	Kuzey Makedonya'nı ithalatta hem %0 MFN tarife uyguladığı, hem de Türkiye'ye hiç tarife uygulamadığı ürün sayısı
Çelik	75	%11,6			166
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	128	%10,8			14
Demir ve Demir Dışı Metaller	132	%10,0			169
Deri ve Deri Mamulleri	87	%14,6			9
Diğer Sanayi Ürünleri	31	%9,7			14
Elektrik Elektronik	238	%8,5			196
Fındık ve Mamulleri			5	%12,8	1
Gemi, Yat ve Hizmetleri	20	%11,0			7
Halı	23	%12,4			
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	291	%16,9			
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri			132	%15,7	125
İklimlendirme Sanayii	90	%8,9			23
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	655	%5,9	2	%5,0	477
Kuru Meyve ve Mamulleri			21	%12,4	6
Madencilik Ürünleri	77	%9,0			57
Makine ve Aksamları	149	%7,6			301
Meyve Sebze Mamulleri			85	%31,2	17
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	113	%9,6	4	%9,1	227
Mücevher	55	%10,5			8
Otomotiv Endüstrisi	143	%8,8			36
Savunma ve Havacılık Sanayii	128	%4,6			41
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller			160	%15,3	269
Süs Bitkileri ve Mamulleri			14	%14,0	2
Tekstil ve Hammaddeleri	323	%9,7			190
Tütün			10	%37,0	
Yaş Meyve ve Sebze			76	%25,1	6
Zeytin ve Zeytinyağı			9	%11,8	2
Toplam	2.758	%9,3	518	%19,5	2.363

Kaynak: MacMap Not: Bazı ürünler birden çok sektörde yer almaktadır.

5.2. Türkiye'nin ithalatta uyguladığı tarife oranları

Tablo 18'de Türkiye'nin ithalatta uyguladığı tarife oranlarının sektörel dağılımı görülmektedir. Türkiye'nin MFN uyguladığı ancak Kuzey Makedonya'ya tarife uygulamadığı toplam 3.650 ürün mevcut olup bu ürünlerin ithalatında Türkiye, Kuzey Makedonya dışındaki ve aralarında ticaret anlaşması olmayan ülkelere ortalama %4,9'luk bir tarife oranı uygulamaktadır. Türkiye'nin ithalatta MFN kadar tarife uyguladığı 870 Kuzey Makedonya ihraç ürünü tespit edilirken, Türkiye'nin ithalatta hem %0 MFN tarife uyguladığı, hem de Kuzey Makedonya'ya hiç tarife uygulamadığı 1.105 ürünün olduğu görülmektedir.

Türkiye, “Kimyevi Maddeler ve Mamulleri” sektöründe 894 üründe Kuzey Makedonya’ya tarife uygulamazken ticaret anlaşması olmayan ülkelere ortalama %5,3’lük bir MFN tarifesi uygulamaktadır. “Tekstil ve Hammaddeleri” sektöründe 480 üründe Kuzey Makedonya’ya tarife uygulamazken ticaret anlaşması olmayan ülkelere ortalama %6,3’lük bir MFN tarifesi uygulamaktadır. “Makine ve Aksamları” sektöründe 364 üründe Kuzey Makedonya’ya tarife uygulamazken ticaret anlaşması olmayan ülkelere ortalama %2,2’lik bir MFN tarifesi uygulamaktadır. “Elektrik Elektronik” sektöründe 333 üründe Kuzey Makedonya’ya tarife uygulamazken ticaret anlaşması olmayan ülkelere ortalama %3,2’lik bir MFN tarifesi uygulamaktadır. “Hazırgiyim ve Konfeksiyon” sektöründe 286 üründe Kuzey Makedonya’ya tarife uygulamazken ticaret anlaşması olmayan ülkelere ortalama %10,8’lik bir MFN tarifesi uygulamaktadır. Kuzey Makedonyalı ihracatçı firmaların rakiplerine göre Türkiye pazarında tarife avantajına sahip olduğu sektörlerdeki ürünlere yoğunlaşmasında fayda görülmektedir.

Tablo 18. Türkiye’nin ithalatta uyguladığı tarife oranlarının sektörel dağılımı

Sektör	Türkiye'nin MFN uyguladığı ancak Kuzey Makedonya'ya tarife uygulamadığı ürün sayısı	Türkiye'nin sektörde uyguladığı ortalama MFN tarife oranı	Türkiye'nin Kuzey Makedonya'dan ithalatta MFN kadar tarife uyguladığı ürün sayısı	Kuzey Makedonya'dan ithalatta MFN kadar tarife uygulanan ürünlere uygulanan ortalama tarife oranı	Türkiye'nin ithalatta hem %0 MFN tarife uyguladığı, hem de Kuzey Makedonya'ya hiç tarife uygulamadığı ürün sayısı
Çelik	163	%7,5			78
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	125	%4,2			17
Demir ve Demir Dışı Metaller	240	%3,8			61
Deri ve Deri Mamulleri	79	%6,0			17
Diğer Sanayi Ürünleri	39	%2,9			6
Elektrik Elektronik	333	%3,2			101
Fındık ve Mamulleri			6	%33,5	
Gemi, Yat ve Hizmetleri	22	%1,2			5
Halı	23	%7,1			
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	286	%10,8			5
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	4	%6,8	210	%29,7	37
İklimlendirme Sanayii	105	%2,4			8
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	894	%5,3	14	%11,1	225
Kuru Meyve ve Mamulleri			27	%28,6	
Madencilik Ürünleri	31	%2,2			103
Makine ve Aksamları	364	%2,2			86
Meyve Sebze Mamulleri	5	%5,5	83	%40,5	8
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	108	%3,2	11	%17,0	225
Mücevher	21	%1,7			42
Otomotiv Endüstrisi	173	%4,3			6
Savunma ve Havacılık Sanayii	155	%1,2			13
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller			401	%58,7	28
Süs Bitkileri ve Mamulleri			16	%28,6	
Tekstil ve Hammaddeleri	480	%6,3			33
Tütün			10	%39,6	
Yaş Meyve ve Sebze			82	%45,0	
Zeytin ve Zeytinyağı			10	%17,7	1
Toplam	3.650	%4,9	870	%45,0	1.105

Kaynak: MacMap Not: Bazı ürünler birden çok sektörde yer almaktadır.

6. Ortalama ithalat mesafesi

Tablo 19'da Türkiye ve Kuzey Makedonya'nın ortalama ithalat mesafelerinin sektörel kırılımları görülmektedir. Türkiye, 2020 yılında ortalama en uzak mesafeden ithalatı 7.333 km ile "Yaş Meyve ve Sebze" sektöründe gerçekleştirmiştir. İkinci sırada en uzak mesafeden ithalatı 6.837 km ile "Kuru Meyve ve Mamulleri" sektöründe yaparken, üçüncü sırada en uzak mesafeden ithalatı 6.579 km ile "Diğer Sanayi Ürünleri" sektöründe yapmıştır. Türkiye, en yakın mesafeden ithalatı ise 886 km ile "Zeytin ve Zeytinyağı" sektöründe gerçekleştirmiştir.

Kuzey Makedonya, 2020 yılında ortalama en uzak mesafeden ithalatı 5.454 km ile "Kuru Meyve ve Mamulleri" sektöründe gerçekleştirmiştir. İkinci sırada en uzak mesafeden ithalatı 4.401 km ile "Madencilik Ürünleri" sektöründe yaparken, üçüncü sırada en uzak mesafeden ithalatı 4.150 km ile "Yaş Meyve ve Sebze" sektöründe yapmıştır. Kuzey Makedonya, en yakın mesafeden ithalatı ise 628 km ile "Zeytin ve Zeytinyağı" sektöründe gerçekleştirmiştir.

Tablo 19. Türkiye ve Kuzey Makedonya sektörel ithalatının ortalama mesafesi

Sektör	Türkiye'nin ortalama ithalat mesafesi	Kuzey Makedonya'nın ortalama ithalat mesafesi
Otomotiv Endüstrisi	3.300	2.693
Hazırgiyim ve Konfeksiyon	4.654	3.361
Kimyevi Maddeler ve Mamulleri	3.842	1.920
Çelik	3.732	980
Elektrik Elektronik	5.618	3.364
Demir ve Demir Dışı Metaller	3.234	1.754
Tekstil ve Hammaddeleri	5.364	2.247
Makine ve Aksamları	4.404	2.774
Mücevher	2.420	2.717
Hububat, Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri	4.631	1.863
Mobilya, Kağıt ve Orman Ürünleri	4.045	1.090
Madencilik Ürünleri	5.981	4.401
İklimlendirme Sanayii	4.206	2.495
Çimento Cam Seramik ve Toprak Ürünleri	4.326	3.007
Bilinmeyen/Gizli Ürünler	2.593	3.954
Su Ürünleri ve Hayvansal Mamuller	5.016	2.303
Yaş Meyve ve Sebze	7.333	4.150
Halı	3.145	1.280
Savunma ve Havacılık Sanayii	6.161	3.059
Fındık ve Mamulleri	2.837	1.090
Deri ve Deri Mamulleri	4.732	3.981
Meyve Sebze Mamulleri	4.702	971
Kuru Meyve ve Mamulleri	6.837	5.454
Tütün	5.694	805
Gemi, Yat ve Hizmetleri	4.624	3.990
Zeytin ve Zeytinyağı	886	628
Diğer Sanayi Ürünleri	6.579	3.157
Süs Bitkileri ve Mamulleri	2.942	1.347
TOPLAM	4.031	2.422

Kaynak: TradeMap, MacMap

7. Ticaret Anlaşmaları

Tablo 20'de Türkiye ve Kuzey Makedonya'nın mevcut durumda yürürlükte olan ticaret anlaşmaları görülmektedir. Türkiye, 27 AB üyesi ile yaptığı Gümrük Birliği'nin yanı sıra 25 ülke ile de yürürlükte olan Serbest Ticaret Anlaşmasına sahiptir. Lübnan, Sudan ve Katar STA'ları iç onay süreçlerinin tamamlanmasından sonra yürürlüğe girecektir. Ukrayna, Japonya, Tayland, Endonezya ve Somali ile müzakereler aktif bir şekilde sürdürülürken, Meksika, Peru, Kolombiya, MERCOSUR, Ekvator, Kamerun, Çad, Körfez İşbirliği Konseyi, Kongo Demokratik Cumhuriyeti, Seyşeller, Cibuti ve Pakistan ile de müzakere süreçlerinin hızlandırılmasına ilişkin çalışmalar yürütülmektedir. Ayrıca, ABD, Kanada, Hindistan, Vietnam, Orta Amerika Ülkeleri, Afrika Karayip Pasifik Ülkeleri, Cezayir ve Güney Afrika Cumhuriyeti, Libya nezdinde de STA müzakerelerine başlama girişiminde bulunulmuştur Ticaret Bakanlığı; <https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/serbest-ticaret-anlasmalari/muzakere-sureci-devam-eden-stalar>).

Kuzey Makedonya, 27 AB üyesi ile yaptığı ticaret anlaşmasının yanı sıra 13 ülke ile de yürürlükte olan Serbest Ticaret Anlaşmasına sahiptir. Kuzey Makedonya'nın başlangıçta ve sonrasında yer alan bazı ülkelerin AB üyesi olmasından sonra mevcut durumda Arnavutluk, Bosna-Hersek, Moldova, Karadağ, Sırbistan ve Kosova ile Orta Avrupa Serbest Ticaret Anlaşması (CEFTA) imzaladığı da göz önünde bulundurulmalıdır. Kuzey Makedonya ve Türkiye arasında 1 Eylül 2000 tarihinden itibaren Serbest Ticaret Anlaşması söz konusudur.

Tablo 20. Türkiye ve Kuzey Makedonya'nın imzaladığı Ticaret Anlaşmaları (STA ve Gümrük Birliği)

Ülke/Ülke Grubu	Ülke sayısı	Ülke/Ülke Grubu	Ülke sayısı
Arnavutluk	1	Orta Avrupa Serbest Ticaret Anlaşması (CEFTA)	6
Birleşik Krallık	1	Birleşik Krallık	1
Bosna Hersek	1	AB	27
EFTA	4	EFTA	4
Faroe Adaları	1	Türkiye	1
Fas	1	Ukrayna	1
Filistin	1		
Güney Kore	1		
Gürcistan	1		
İsrail	1		
Karadağ	1		
Kosova	1		
Makedonya	1		
Malezya	1		
Mısır	1		
Moldova	1		
Morityus/ Mauritius	1		
Sırbistan	1		
Singapur	1		
Şili	1		
Tunus	1		
Venezuela	1		
AB	27		
Toplam	52		40

Kaynak: DTÖ/ WTO